

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน

อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5

กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2564

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษาโครงการ

นายสากล ฤทธิชัย

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5

ผู้ดำเนินการ

นายไพบุลย์ จันทะอุทัย

ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู

นางนิตยา พากุล

นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

นางวิสร่า จิตเจริญ

นักวิชาการเกษตร

กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน

นายชุมพร ศาสตราวาหะ

ผู้อำนวยการกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน

นายธิเบต คงนาวัง

นักสำรวจดินชำนาญการพิเศษ

นางสาวชนันท์ภรณ์ สวัสดิ์รัตน์

นักสำรวจดินชำนาญการพิเศษ

นางสาววไลพร ธรรมบำรุง

เศรษฐกรชำนาญการ

นางสาวศศิธร วิสัย

นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

คำนำ

“แนวทางการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล” ฉบับนี้ได้ยึดหลักการของ UNEP and FAO ที่กำหนดไว้ในเอกสารชื่อ “Negotiating a Sustainable Future for Land” ซึ่งมีขั้นตอนในการกำหนดทางเลือกในการใช้ที่ดิน ดังนี้

หลักการดังกล่าวได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศไทย ร่วมกับวิธีการต่างๆ ที่จำเป็นอีกหลายด้าน เช่น Participatory Rural Appraisal (PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน ฯลฯ ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในแนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินตำบล ฉบับนี้

คณะผู้จัดทำ

กันยายน

2564

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.5 นิยามศัพท์	1-2
1.6 คำสำคัญ	1-4
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 ประวัติและเอกลักษณ์	2-2
2.4 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.5 สภาพภูมิอากาศ	2-6
2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-11
2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-16
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-4
3.3 ทรัพยากรดิน	3-10
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.1 หลักการ	4-1
4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-9

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 ทรัพยากรดิน	5-1
5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน	5-1
5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	6-1
6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดิน	6-2
6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-5
6.4 เขตการใช้ที่ดิน	6-6
6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	6-18
6.6 การจัดการความเสี่ยง	6-19
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 ตัวชี้วัด	7-1
7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2563	7-1
7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-3
7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-4
7.6 ระยะเวลาดำเนินการ	7-4
เอกสารอ้างอิง	อ1
ภาคผนวก ทางเลือกในการปลูกพืชทดแทน	ผ1

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภูปี 2558-2563	2-9
2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู	2-12
2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563	2-16
2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563	2-17
2-5 สภาพสังคมในพื้นที่ของตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2564	2-19
2-6 รายได้เฉลี่ยครัวเรือน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2562	2-22
2-7 รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2562	2-23
3-1 อัตราการให้น้ำของชั้นหินอุ้มน้ำ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู	3-6
3-2 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู	3-12
3-3 สมบัติดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู	3-13
3-4 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู	3-16
4-1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู	4-4
5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู	5-5
6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู	6-2
6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู	6-6
7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565	7-5
7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-7
7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู แผน 4 ปี (พ.ศ. 2565-2568)	7-8

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 2-3
2-2	ความลาดชัน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 2-4
2-3	ภูมิประเทศ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 2-5
2-4	เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 2-10
2-5	สมดุขของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู 2-10
2-6	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 2-15
2-7	สัดส่วนคร่าวเรือนเกษตร ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 2-17
2-8	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 2-24
3-1	การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 3-2
3-2	ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 3-3
3-3	อุทกธรณีวิทยาแสดงศักยภาพน้ำบาดาลและชนิดชั้นหินให้น้ำ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 3-7
3-4	แผนที่อัตราการให้น้ำของชั้นหินอุ้มน้ำ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 3-8
3-5	แผนที่บ่อบาดาล ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 3-9
3-6	แผนที่จุดดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 3-14
3-7	ภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 3-15
3-8	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 3-17
4-1	โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 4-5
4-2	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 4-8
4-3	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 4-10
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 6-17
6-2	ระบบการปลูกพืชตามแผนตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 6-18

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 (1) ได้กำหนดให้มีการ “วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 มีแผนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดินตำบล จำนวน 7,225 ตำบล ให้แล้วเสร็จ ภายในปี 2565 ตลอดจนนำแผนการใช้ที่ดินตำบลไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการประกาศแผนปฏิรูปประเทศ ดังกล่าวข้างต้น จึงได้จัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้การใช้ที่ดินในตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู มี ผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2563 - 30 กันยายน 2564

1.3.2 สถานที่ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการ กำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพ การใช้ที่ดิน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจ ที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

(3) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ยุทธศาสตร์ภาคแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.4.3 ประเมินคุณภาพที่ดิน

1.4.4 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำ PRA ร่วมกับสภาพการใช้ที่ดิน การถือครองที่ดินรายแปลงจากแผนที่สำมะโนที่ดิน หรือ แผนที่ภาษีที่ดินในปัจจุบัน ผลจากการประเมินคุณภาพที่ดิน และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน (ตามอำนาจหน้าที่ของกรมฯ)

1.4.5 สสำรวจข้อมูลทั้ง ภายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลที่ดำเนินการเพิ่มเติมตามประเด็นปัญหาและความต้องการจาก PRA ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคล

1.4.6 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบล

1.4.7 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดิน

1.4.8 ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

1.4.9 นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

(1) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณ หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบประมาณลีสพันธุ์พืชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

(2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

(3) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 ที่ดิน (Land)

“ที่ดิน” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บางลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา 4 ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“**ที่ดิน**” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์ พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน” (FAO, 1974)

“**ที่ดิน**” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆ ที่อยู่บนพื้นผิวของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียว แต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิทยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำชั้นบนไคและการระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, 1993)

1.5.2 ดิน (Soil)

“**ดิน**” หมายรวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ ที่เจอปนกับเนื้อดินด้วย (มาตรา 4 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551)

“**ดิน**” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง เทหวัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลกเป็นวัตถุที่คำจุนการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วย แร่ธาตุ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ละชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตาม ขบวนการกำเนิดดินที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น (FAO 1974: 39-40)

“**ดิน**” อินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก เป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิดและระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกัน เนื่องจากจากลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมีชีวภาพ และสัณฐานวิทยา (คณะกรรมการจัดทำปทานุกรม ปฐพีวิทยา, 2551: 128)

1.5.3 การใช้ที่ดิน

“**การใช้ที่ดิน**” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, 1993)

“**การใช้ที่ดิน**” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, 1975)

1.5.4 การวางแผนการใช้ที่ดิน

“**การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน**” หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

“การวางแผนการใช้ที่ดิน” หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางของการลงทุน แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (NRC, 1975 และ ADB , 2012)

1.5.5 “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

1.5.6 “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.5.7 “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.5.8 “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวังป้องกันรักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาคุณธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเกษตรกรรม

1.6 คำสำคัญ

“ดินดี ผลผลิตดี ชีวีปลอดภัย”

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู อยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดหนองบัวลำภู ห่างจากตัวจังหวัด 11 กิโลเมตร มีพื้นที่ 79 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 49,812.5 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆ ดังรูป 2-1

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลน้ำพัน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหมากหญ้า อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

(องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู, 2564)

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านโนนทัน

หมู่ที่ 2 บ้านโนนทอง

หมู่ที่ 3 บ้านโค้งสวรรค์

หมู่ที่ 4 บ้านถ้ำกองเพล

หมู่ที่ 5 บ้านอ่างบุรพา

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยเตือ

หมู่ที่ 7 บ้านภูพานคำ

หมู่ที่ 8 บ้านหนองบัวเหนือ

หมู่ที่ 9 บ้านห้วยเตือเหนือ

หมู่ที่ 10 บ้านห้วยเตือพัฒนา

(องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู, 2564)

2.3 ประวัติและเอกลักษณ์

จากข้อสันนิษฐานและประวัติศาสตร์ เนื่องจากได้มีการค้นพบซากหอยหินโบราณ เป็นฟอสซิล หอยทะเลเล็กดำบรรพยุคจูราสสิก มีอายุราว 140 – 150 ล้านปี ลักษณะของฟอสซิลเป็นหอยกาบคู่ที่อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์จำนวนมาก มีทั้งตัวเล็กตัวใหญ่บางตัวมีน้ำหนักถึงประมาณครึ่งกิโลกรัม เป็นหอยทะเลชนิดหนึ่ง แสดงว่าบริเวณสุสานหอยนี้เคยเป็นทะเลมาก่อน

เรื่องราวทางประวัติศาสตร์และความเป็นมาของบ้านห้วยเตือ เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว โดยจุดชมหอยหินโบราณอยู่ที่ “พิพิธภัณฑ์หอยหิน 150 ล้านปี” ซึ่งตั้งอยู่ ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน บริเวณเดียวกันกับสถานที่ที่ขุดพบหอยหิน สถานที่แห่งนี้มีส่วนอาคารจัดแสดงหอยหินที่ยังหลงเหลืออยู่ พร้อมห้องชมประวัติความเป็นมาของหินระบบ 4D ตัวอาคารอีกฝั่ง แสดงเรื่องราวของฟอสซิลไดโนเสาร์ที่ถูกค้นพบ รวมทั้งหุ่นจำลองไดโนเสาร์ สยามโมโทรันนัส อีสานเอนซิล ขนาดสูง 4 เมตร ยาว 7 เมตร ที่สามารถเคลื่อนไหวได้

นอกจากนี้ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ยังมีภูมิประเทศโอบอ้อมด้วยทิวเขา มีความงดงามทางธรรมชาติ มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ และวิถีชุมชนอันเป็นเอกลักษณ์ พร้อมด้วยภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่า นำมาสร้างสรรค์สู่กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถพัฒนาและต่อยอดเพื่อขยายการรับรู้ เพื่อดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ อันจะนำไปสู่การสร้างรายได้และความเข้มแข็งให้กับชุมชนส่งผลต่อการเจริญเติบโตในภาพรวมของเศรษฐกิจระดับประเทศ

(องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู, 2564)

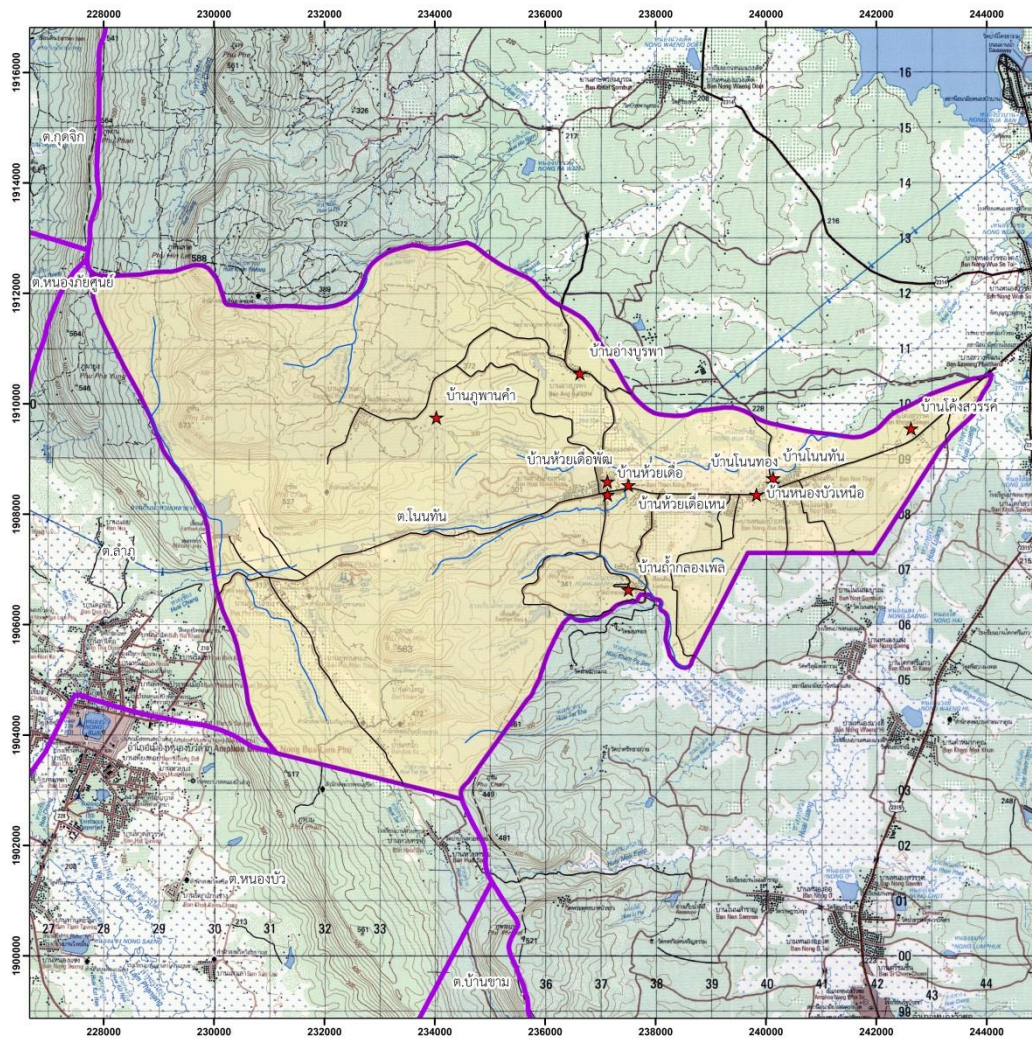
2.4 สภาพภูมิประเทศ

ตำบลโนนทัน สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบสูงมีบางส่วนเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลาดชันถึงลาดลึกมีความสูงจากทะเลปานกลาง มีพื้นที่ยาวเป็นแนวติดกับเทือกเขาภูพาน ลาดลงไปทางทิศตะวันออกเป็นที่ลาดเชิงเขา ทิศตะวันตกเป็นภูเขาเป็นส่วนมาก มีถนนสายสำคัญผ่านตำบลคือ ทางหลวงหมายเลข 210 จากจังหวัดอุดรธานี – เลย สภาพพื้นดินส่วนใหญ่เป็นดินปนทรายและลูกรัง ไม่สามารถเก็บน้ำหรืออุ้มน้ำในฤดูแล้ง

(รูปที่ 2-2 และรูปที่ 2-3)

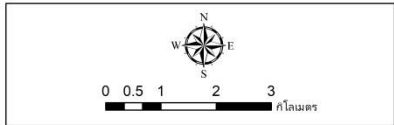
แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

แผนที่ที่ตั้งและอาณาเขต
ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง
จังหวัดหนองบัวลำภู

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ★ หมู่บ้าน
- ถนน
- แม่น้ำ ลำห้วย คลองน้ำ
- ขอบเขตตำบล

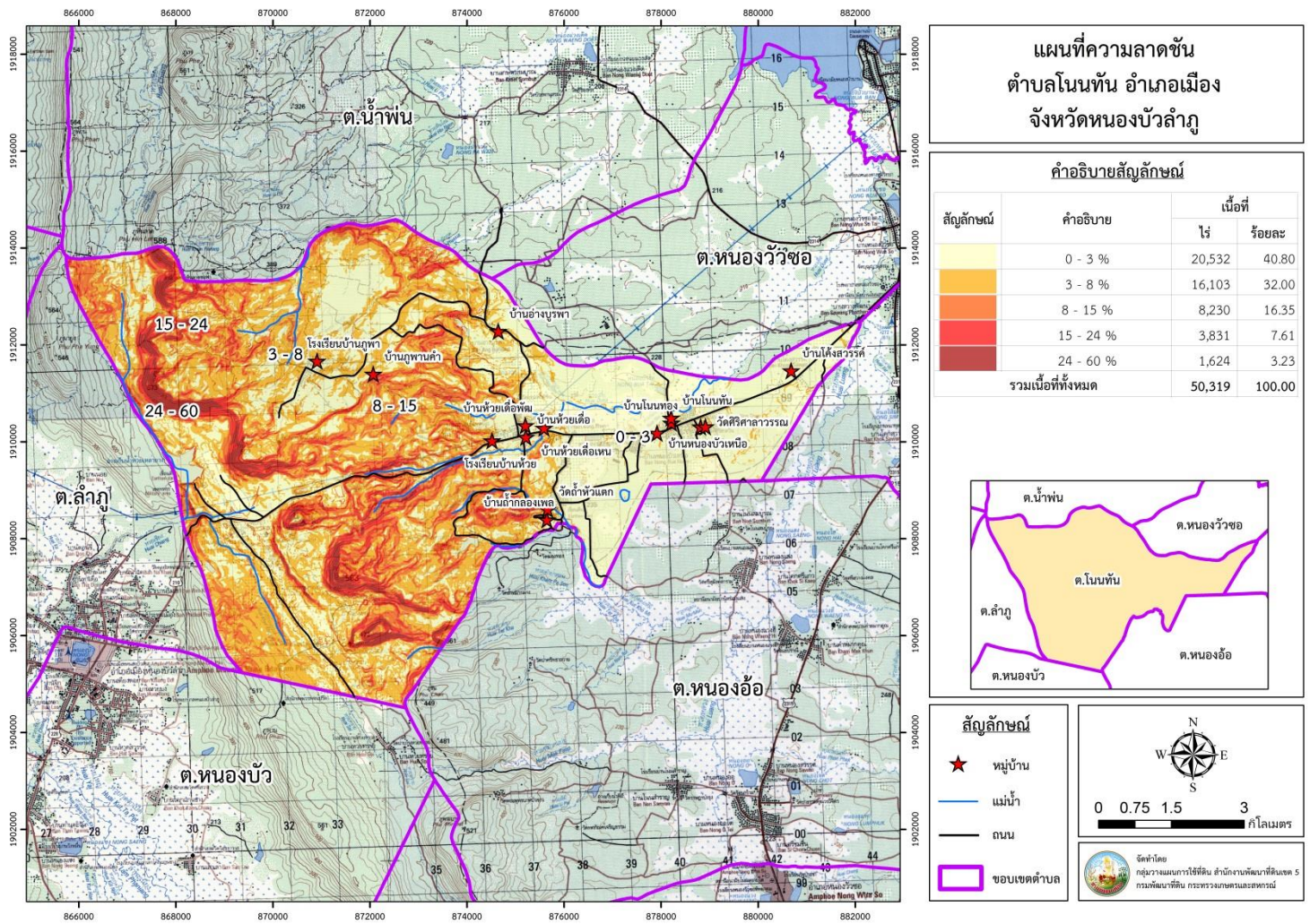

จัดทำโดย
กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

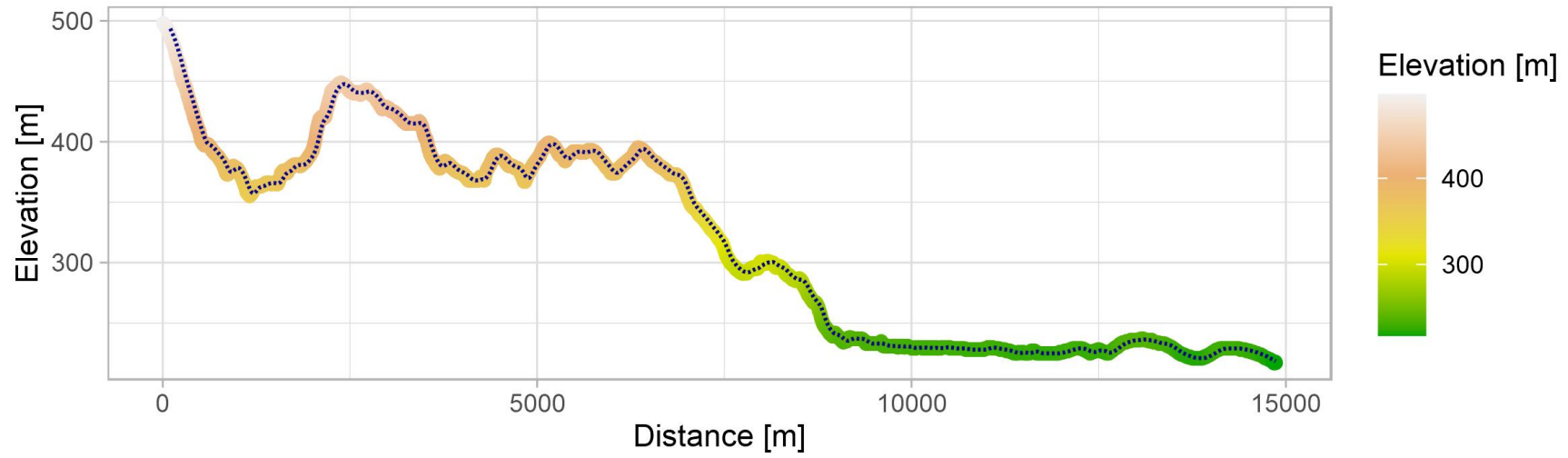
รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 2-2 ความลาดชัน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 2-3 ภูมิประเทศ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

2.5 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศจังหวัดหนองบัวลำภู มีรายละเอียดดังนี้

2.5.1 สภาวะอากาศทั่วไป

ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดหนองบัวลำภู ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทยตั้งแต่ประมาณ กลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งอยู่ในช่วงฤดูหนาวของประเทศไทย ทำให้จังหวัดหนองบัวลำภูมีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรเขตกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน (ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม) ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป

2.5.2 ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดหนองบัวลำภูพิจารณาตามลักษณะของลมฟ้าอากาศของประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทยและบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนซึ่งเป็นมวลอากาศเย็นจะแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทยในช่วงดังกล่าว ทำให้จังหวัดหนองบัวลำภูมีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป เดือนที่มีอากาศหนาวมากที่สุดจะอยู่ในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม

ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นที่มีอากาศร้อนอบอ้าวโดยทั่วไป โดยเฉพาะเดือนเมษายนจะเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดของปี

ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเอา ความชื้นจากทะเลและมหาสมุทรมาปกคลุมประเทศไทย ประกอบกับในช่วงดังกล่าวรองความกดอากาศต่ำที่พาดอยู่บริเวณภาคใต้ของประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพาดผ่านบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ ประเทศไทยทำให้อากาศเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยเฉพาะเดือนสิงหาคมเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกหนาแน่นมากที่สุดในรอบปี แต่อย่างไรก็ตามนอกจากปัจจัยดังกล่าวที่ให้มีฝนตกชุก แล้วยังขึ้นอยู่กับอิทธิพลของพายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนตัวเข้าใกล้หรือเข้าสู่ประเทศไทยในช่วงดังกล่าวด้วย

2.5.3 อุณหภูมิ

เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดหนองบัวลำภูส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง มีภูเขาล้อมรอบ อากาศค่อนข้างหนาวเย็นในช่วงฤดูหนาว และในช่วงฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อนอบอ้าว โดยอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี 25.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.7 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.2 องศาเซลเซียส เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี ส่วนในช่วงฤดูหนาวจะมีอากาศหนาวที่สุดในเดือนมกราคม

2.5.4 ฝน

โดยทั่วไปปริมาณฝนเฉลี่ยตลอดทั้งปีของจังหวัดหนองบัวลำภูอยู่ระหว่าง 900 – 1,300 มิลลิเมตร สำหรับ ปริมาณฝนเฉลี่ยตลอดทั้งปีของจังหวัดหนองบัวลำภู 1,240.9 มิลลิเมตร และมีจำนวนวันที่ฝนตก 126 วัน โดย เดือนสิงหาคมเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกมากที่สุดในรอบปี มีปริมาณฝนเฉลี่ย 235.0 มิลลิเมตร

(กรมอุตุนิยมวิทยา 2563)

2.5.5 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 6 ปี (ช่วงปี พ.ศ. 2558 -2563) ณ สถานีตรวจวัดอากาศจังหวัดหนองบัวลำภู (ตารางที่ 2-1 และ รูปที่ 2-3) พบว่า ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ได้รับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทย ในช่วงฤดูหนาว (ตั้งแต่ประมาณ กลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์) ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเล และมหาสมุทรเข้าปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน (ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม) ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป

อุณหภูมิ เฉลี่ยตลอดปี 27.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยตลอดปี 33.2 องศาเซลเซียส โดยพบอุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน คือ 36.9 องศาเซลเซียส และพบอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยตลอดปี 22.4 องศาเซลเซียส โดยพบอุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม คือ 17.8 องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำฝนรวมตลอดปี 1,290.4 มิลลิเมตร โดยในเดือนสิงหาคมมีปริมาณน้ำฝนมากที่สุด 229.9 มิลลิเมตร และเดือนธันวาคมมีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุด คือ 7.5 มิลลิเมตร

ความชื้นสัมพัทธ์ มีความชื้นสัมพัทธ์ตลอดปี 73.4 เปอร์เซ็นต์ สูงสุดในเดือนสิงหาคม และเดือนกันยายน เท่ากับ 84.0 เปอร์เซ็นต์ และต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์ เท่ากับ 62.0 เปอร์เซ็นต์

การวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ โดยใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย และค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (Evapotranspiration : ETo) ของพืชรายเดือนเฉลี่ย ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith จากนั้นพิจารณาจากระยะเวลาช่วงที่เส้นน้ำฝนอยู่เหนือเส้น 0.5 ETo เป็นหลัก เพื่อหาช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

1) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก อยู่ในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ถึงปลายเดือนพฤษภาคม และหลังจากหมดฤดูฝนประมาณหนึ่งเดือน ในดินยังคงมีความชื้นเหลืออยู่เพียงพอสำหรับปลูกพืชไร่ พืชหลังนา หรือพืชผักอายุสั้นได้

2) ช่วงน้ำมากเกินพอ อยู่ในช่วงปลายเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงที่มีปริมาณน้ำฝนมาก โดยเฉพาะบริเวณที่ลุ่มหรือบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ อาจเกิดน้ำท่วมซึ่งส่งผลเสียหายกับผลผลิตได้

3) ช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก หรือช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้ง มีปริมาณน้ำฝน และการกระจายตัวของฝนน้อย ไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืชจะอยู่ในช่วงกลางเดือนธันวาคมถึงปลายเดือนมกราคมของปีถัดไป ในช่วงเวลาดังกล่าวหากได้รับน้ำชลประทานช่วยก็จะสามารถปลูกพืชได้ และควรจัดหาแหล่งน้ำสำรองสำหรับปลูกพืชในฤดูแล้ง (รูปที่ 2-4)

(ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-4 ถึง รูปที่ 2-5)

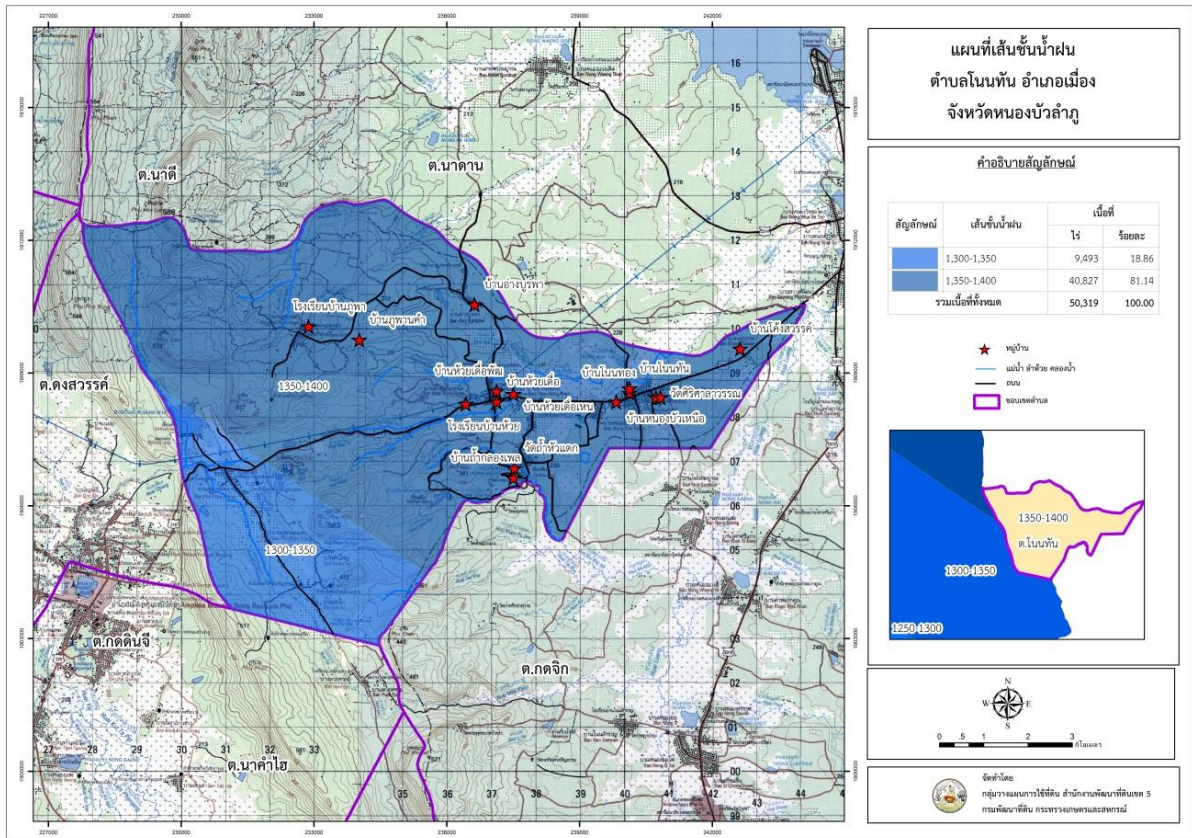
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู (ปี พ.ศ.2558-2563)

เดือน	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	น้ำฝนที่ใช้ ประโยชน์ (มม.)*	จำนวนวัน ที่ฝนตก (วัน)	อุณหภูมิ สูงสุด (°ซ.)	อุณหภูมิ ต่ำสุด (°ซ.)	อุณหภูมิ เฉลี่ย (°ซ.)	ความชื้น สัมพัทธ์ (%)	ศักยภาพการ คายระเหยน้ำ (มม.)*
ม.ค.	8.5	8.4	2.8	30.7	17.8	23.7	67.0	107.4
ก.พ.	53.2	48.7	3.0	32.5	18.3	25.0	62.0	117.8
มี.ค.	35.5	33.5	4.8	35.7	22.2	28.3	63.0	148.9
เม.ย.	70.0	62.2	6.7	36.9	24.2	29.9	63.0	153.5
พ.ค.	187.2	131.1	16.0	36.1	25.1	29.4	74.0	141.6
มิ.ย.	169.3	123.4	15.5	34.4	25.1	28.8	79.0	123.6
ก.ค.	151.6	114.8	19.2	33.1	24.7	28.1	81.0	116.8
ส.ค.	229.9	145.3	20.8	32.3	24.5	27.5	84.0	112.3
ก.ย.	203.3	137.2	17.2	32.8	24.2	27.6	84.0	109.3
ต.ค.	118.6	96.1	9.7	31.9	23.2	26.8	81.0	118.1
พ.ย.	55.8	50.8	2.4	31.6	20.9	25.7	74.0	106.2
ธ.ค.	7.5	7.4	2.0	30.2	18.0	23.5	69.0	102.5
รวม	1,290.4	958.9	120.1	-	-	-	-	1,458.4
เฉลี่ย	-	-	-	33.2	22.4	27.0	73.4	-

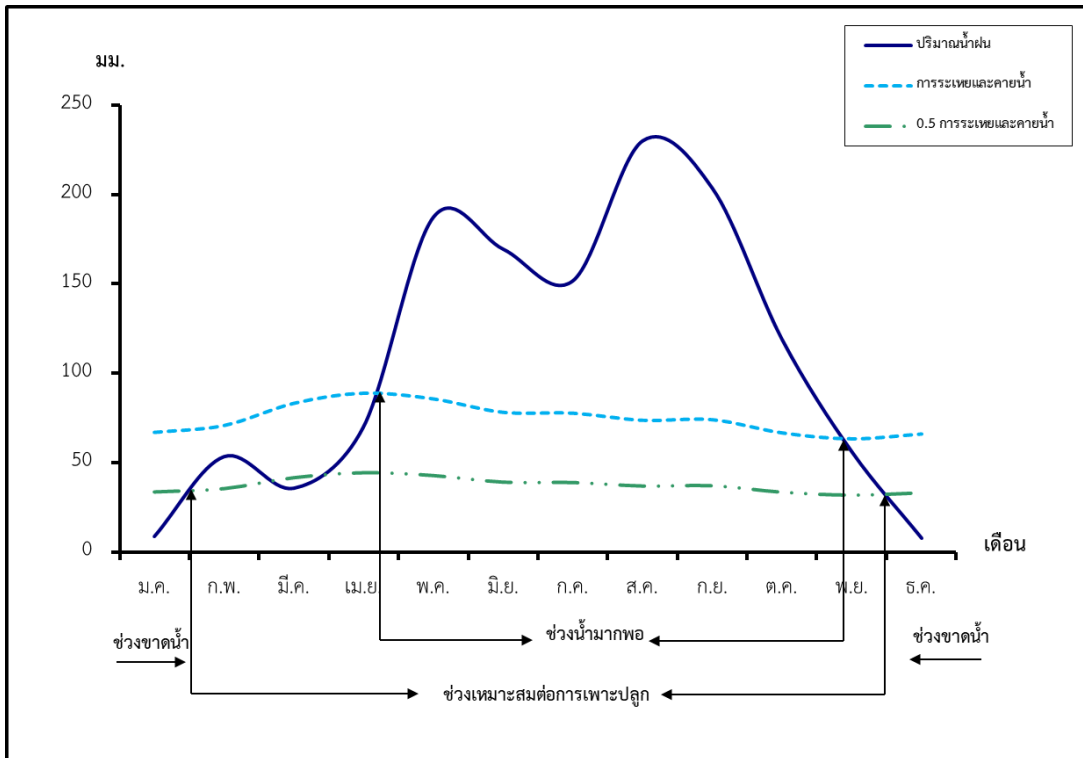
ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2563)

หมายเหตุ : * จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 2-4 เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลโนนทัน

รูปที่ 2-5 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู (ปี พ.ศ. 2558 -2563)

หมายเหตุ : จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5 (2564) ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,419 ไร่ หรือร้อยละ 8.78 ของพื้นที่ตำบล
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 20,036 ไร่ หรือร้อยละ 39.82 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 2.1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 2,328 ไร่ หรือร้อยละ 4.62 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม นาข้าว+ข้าวโพด นาข้าว+พืชผัก

- 2.2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 5,001 ไร่ หรือร้อยละ 9.94 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไร่ร้าง ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง

- 2.3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 10,038 ไร่ หรือร้อยละ 20.14 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นผสมยางพารา ยางพารา/มันสำปะหลัง ยางพารา/กาแฟ ยางพารา/มะม่วง ยางพารา/ลำไย ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส สัก สัก/มะขาม ไม้

- 2.4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 2,537 ไร่ หรือร้อยละ 5.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสมทุเรียน มะพร้าว/มะม่วง มะม่วง มะม่วง/กล้วย มะม่วง/มะขาม มะม่วง/ลำไย กล้วย กล้วย/มะขาม กล้วย/ลำไย มะขาม มะขาม/ลำไย ลำไย มะละกอ ขนุน

- 2.5) พืชสวน มีเนื้อที่ 25 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก

- 2.6) โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า

- 2.7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

- 3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 22,336 ไร่ หรือร้อยละ 44.39 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู ป่าผลัดใบสมบูรณ์

- 4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,163 ไร่ หรือร้อยละ 2.31 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และบ่อน้ำในไร่นา

- 5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 2,365 ไร่ หรือร้อยละ 4.70 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ทุ่งหญ้า ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม บ่อดิน ที่หินโผล่ พื้นที่ถม

(ตารางที่ 2-2 และรูปที่ 2-6)

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,419	8.78
U201	หมู่บ้าน	1,718	3.42
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	1,837	3.65
U405	ถนน	199	0.40
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	86	0.17
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	277	0.55
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	200	0.40
U602	สนามกอล์ฟ	61	0.12
U603	สุสาน,ป่าช้า	36	0.07
U605	สถานีบริการน้ำมัน	5	0.01
A	พื้นที่เกษตรกรรม	20,036	39.82
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	2	0.00
A101	นาข้าว	2,299	4.57
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	22	0.04
A101+A502	นาข้าว+พืชผัก	5	0.01
A200	ไร่ร้าง	50	0.10
A202	ข้าวโพด	255	0.51
A203	อ้อย	2,231	4.43
A204	มันสำปะหลัง	2,465	4.90
A204/A302	มันสำปะหลัง/ยางพารา	46	0.09
A301	ไม้ยืนต้นผสม	79	0.16
A302	ยางพารา	7,907	15.71
A302/A312	ยางพารา/กาแฟ	63	0.13
A302/A407	ยางพารา/มะม่วง	10	0.02
A302/A413	ยางพารา/ลำไย	16	0.03
A303	ปาล์มน้ำมัน	23	0.05
A304	ยูคาลิปตัส	1,644	3.27
A305	สั๊ก	236	0.47

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A305/A412	สัก/มะขาม	22	0.04
A315	ไผ่	84	0.17
A401	ไม้ผลผสม	531	1.05
A403	ทุเรียน	4	0.01
A405/A407	มะพร้าว/มะม่วง	36	0.07
A407	มะม่วง	339	0.67
A407/A411	มะม่วง/กล้วย	23	0.05
A407/A412	มะม่วง/มะขาม	643	1.28
A407/A413	มะม่วง/ลำไย	176	0.35
A411	ส้ม	22	0.04
A411/A412	ทุเรียน	11	0.02
A411/A413	เงาะ	31	0.05
A412	มะพร้าว	4	0.01
A412/A413	ลิ้นจี่	57	0.09
A4413	มะม่วง	292	0.47
A415	กล้วย	31	0.05
A416	มะขาม	381	0.61
A502	พืชผัก	2,431	3.90
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	11	0.02
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	29	0.05
F	พื้นที่ป่าไม้	22,336	44.39
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	439	0.87
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	21,897	43.52
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	3,416	5.48
M101	ทุ่งหญ้า	355	0.57
M102	ไม้ละเมาะ	1,933	3.10

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M201	พื้นที่ลุ่ม	992	1.59
M304	บ่อดิน	91	0.15
M403	ที่หินโผล่	13	0.02
M405	พื้นที่ถม	20	0.03
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,163	2.31
W101	แม่น้ำลำคลอง	250	0.50
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	24	0.05
W201	อ่างเก็บน้ำ	561	1.12
W202	บ่อน้ำในไร่นา	329	0.65
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		50,319	100.00

ที่มา: กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5 (2564)

2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.7.1 สภาพสังคมโดยทั่วไป

1) ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2563 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลโนนทัน มีประชากรรวม 7,615 คน แยกเป็นชาย 3,781 คน เป็นหญิง 3,834 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 96.39 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,343 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 795 ครัวเรือน หรือร้อยละ 33.93 เป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,548 ครัวเรือน หรือร้อยละ 66.07 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4 และรูปที่ 2-7

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลโนนทัน	2,343	3,782	3,834	7,615
หมู่ที่ 1 บ้านโนนทัน	295	527	504	1,031
หมู่ที่ 2 บ้านโนนทอง	270	470	511	981
หมู่ที่ 3 บ้านโค้งสวรรค์	143	199	207	406
หมู่ที่ 4 บ้านถ้ำกลองเพล	329	600	574	1,174
หมู่ที่ 5 บ้านอ่างบุรพา	180	319	288	607
หมู่ที่ 6 บ้านห้วยเตี๋	153	172	200	372
หมู่ที่ 7 บ้านภูพานคำ	273	422	402	824
หมู่ที่ 8 บ้านหนองบัวเหนือ	196	304	314	618
หมู่ที่ 9 บ้านห้วยเตี๋เหนือ	215	321	323	644
หมู่ที่ 10 บ้านห้วยเตี๋พัฒนา	289	447	511	958

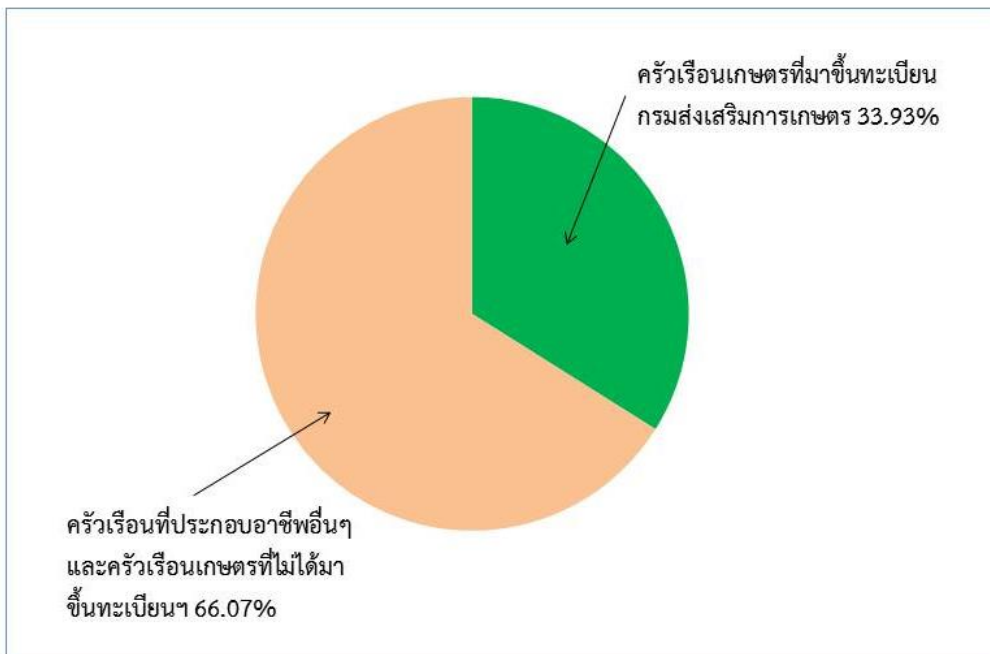
ที่มา : กรมการปกครอง (2563)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	2,343	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	795	33.93
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,548	66.07

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2563)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2563)

รูปที่ 2-7 สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

2) สภาพทั่วไป

จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านหรือชุมชน ปี 2563 สภาพทั่วไปของตำบลโนนทัน ได้แก่ แหล่งน้ำ โครงสร้างพื้นฐาน การประกอบอาชีพ สถานที่สำคัญ การคมนาคมขนส่ง ตำบลโนนทัน มีถนนสายหลักที่ผ่านตำบล คือ ทางหลวงหมายเลข 210 จากจังหวัดอุดรธานี – เลย และได้ดำเนินการปรับปรุง พัฒนาเส้นทางคมนาคมให้ประชาชนสามารถสัญจรได้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยมากขึ้น การไฟฟ้าจัดให้มีไฟฟ้าสาธารณะภายในหมู่บ้านเพื่อทำให้เกิดแสงสว่างเพื่อสะดวกในการเดินทางและลดอุบัติเหตุ ลดปัญหาอาชญากรรม รวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตำบลโนนทันมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน แต่สภาพปัจจุบันไฟฟ้ายังไม่ขยายเขตไปพื้นที่ทำการเกษตร ซึ่งเป็นปัญหาความต้องการของประชาชนเป็นอย่างมาก

3) แหล่งน้ำใช้ในครัวเรือนและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ตำบลโนนทันมีแหล่งน้ำกิน น้ำใช้ หรือน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค จากระบบน้ำประปาในหมู่บ้าน น้ำบาดาล ลำห้วยขนาดใหญ่,ขนาดเล็ก ฝายน้ำล้นและน้ำบ่อ แต่ยังคงมีบางหมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำ ใช้อุปโภค-บริโภค ในช่วงฤดูแล้ง

4) สถาบันการศึกษา โรงเรียนระดับประถมศึกษา 3 แห่ง โรงเรียนขยายโอกาส 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๒ แห่ง

5) โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 แห่ง สถานพยาบาลเอกชน 1 แห่ง สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง มีวัด 8 แห่ง ศูนย์ให้บริการประชาชนประจำตำบล 1 แห่ง ศูนย์ OTOP ตำบล 1 แห่ง วิสาหกิจชุมชน 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 13 แห่ง

6) สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ในพื้นที่เทศบาลตำบลโนนทัน มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น พิพิธภัณฑสถานหอยหิน 150 ล้านปีและไดโนเสาร์ วัดถ้ำกลองเพล ภูหินลาดช่อฟ้าและหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านโค้งสวรรค์

ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 สภาพสังคมในพื้นที่ของตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2564

สภาพสังคม	จำนวน (แห่ง)
แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	
ลำห้วยขนาดใหญ่	3
ลำห้วยขนาดเล็ก	5
หนอง, ฝาย	8
หนองน้ำสาธารณะ	3
สถาบันการศึกษา	
โรงเรียนระดับประถมศึกษา	3
โรงเรียนขยายโอกาส	1
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	2
โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะในหมู่บ้าน(แห่ง)	
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	1
สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล	1
วัด	8
ศูนย์ให้บริการประชาชนประจำตำบล	1
ศูนย์ OTOP ตำบล	2
วิสาหกิจชุมชน	1
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	13
สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ	
พิพิธภัณฑ์หอยหิน 150 ล้านปีและไดโนเสาร์	1
วัดถ้ำกลองเพล	1
ภูหินลาดช่อฟ้า	1
หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านไค้สุวรรณค์	1

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน (2564)

7) หมอдинอาสา กรมพัฒนาที่ดิน

บทบาทหน้าที่ของหมอдинอาสา

- เป็นผู้ประสานงานด้านการพัฒนาที่ดินระหว่างเกษตรกรในหมู่บ้านกับอาสาสมัครหมอдинอาสาประจำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน
- เป็นผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน ช่วยเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินให้แก่เกษตรกรในหมู่บ้าน
- เป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุน เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน ในการดำเนินกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในพื้นที่หมู่บ้าน

หมอдинอาสาในตำบลโนนทันมีจำนวน 11 ราย คือ

1. นายจันท์ โชติบ้านขาม	หมอдинอาสาระดับตำบล
2. นายวิชัย ประชารักษ์	หมอдинอาสาระดับหมู่บ้าน
3. นายปัญญา ประเสริฐ	หมอдинอาสาระดับหมู่บ้าน
4. นางจำรัส สุขเกษม	หมอдинอาสาระดับหมู่บ้าน
5. นางคำภา สุขแสง	หมอдинอาสาระดับหมู่บ้าน
6. นายลือชัย ชลพอง	หมอдинอาสาระดับหมู่บ้าน
7. นางปริดาภรณ์ ศรีสุขา	หมอдинอาสาระดับหมู่บ้าน
8. นายสันติ แก้วขันตี	หมอдинอาสาระดับหมู่บ้าน
9. นายเปลี่ยน จอมหงษ์	หมอдинอาสาระดับหมู่บ้าน
10. นายเหลน วิสุเกล	หมอдинอาสาระดับหมู่บ้าน
11. นายพิเชษฐ์ อินทรพานิช	หมอдинอาสาระดับหมู่บ้าน

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2564)

8) การถือครองที่ดิน

ปี 2563 ประชากรตำบลโนนทันจำนวน 7,615 คน ถือครองที่ดินเฉลี่ยคนละ 6.54 ไร่

9) ลักษณะทางเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของชุมชนในตำบลโนนทัน ส่วนใหญ่ชาวบ้านมีอาชีพหลักคือ ทำการเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย เครื่องปั้นดินเผา และรับจ้างทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเคลื่อนย้ายแรงงานออกนอกพื้นที่หลังฤดูเก็บเกี่ยวเพื่อทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

9.1) การประกอบอาชีพ

ตำบลโนนทัน เป็นพื้นที่เหมาะทำการเกษตร ประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน และมีอาชีพเสริม เช่น กลุ่มทำเครื่องปั้นดินเผา

กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มกลองยาว กลุ่มทอผ้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ภูหินลาดข้อฟ้า ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

9.1.1) อาชีพทำเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ลำไย มะขาม มะม่วงและพืชผักทางการเกษตร รองลงมาได้แก่ อาชีพการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค สุกร ไก่ และในตำบลจะมีอาสาสมัครปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านเกี่ยวกับการรักษาโรค การผสมพันธุ์สัตว์ กลุ่มอาชีพค้าขายเครื่องปั้นดินเผาเป็นบางส่วน และมีอาชีพรับจ้างทั่วไป

9.2) ด้านแรงงาน

ประชากรส่วนใหญ่จะใช้แรงงานจากคนภายในตำบลเพราะ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นเป็นรับจ้างทั่วไป รับราชการ รับเหมาก่อสร้าง และงานอื่นๆ

9.3) ด้านแหล่งน้ำทางการเกษตร

แหล่งน้ำทางการเกษตรไม่เพียงพอ ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน มีแหล่งน้ำที่สำคัญหลายแห่ง คือ ลำห้วยขนาดใหญ่ ลำห้วยขนาดเล็ก หนอง ฝาย ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่ใช้ในการเพาะปลูก แต่แหล่งน้ำธรรมชาติเหล่านี้ไม่เพียงพอต่อการอุปโภค-บริโภค และการทำการเกษตรของเกษตรกรตำบลโนนทันในช่วงฤดูแล้ง

9.4) ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 261,551.31 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 106,536.71 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 133,430.56 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 54,349.77 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 128,120.07 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 52,186.94 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-6, 2-7 และรูปที่ 2-8

(กรมการพัฒนาชุมชน, 2562)

ตารางที่ 2-6 รายได้เฉลี่ยครัวเรือน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง		
หมู่ที่ 1 บ้านโนนทัน	148,414.89	68,281.93	44,101.06	34,521.28	295,319.16	136,412.78
หมู่ที่ 2 บ้านโนนทอง	139,019.35	69,439.61	44,724.64	37,690.82	290,874.42	108,098.75
หมู่ที่ 3 บ้านโค้งสวรรค์	141,509.43	52,264.15	40,188.68	35,528.30	269,490.57	116,121.95
หมู่ที่ 4 บ้านถ้ำกลองเพล	141,373.27	58,889.40	41,585.25	30,820.28	272,668.20	124,829.11
หมู่ที่ 5 บ้านอ่างบูรพา	134,344.26	46,147.95	31,442.62	28,959.02	240,893.85	97,963.50
หมู่ที่ 6 บ้านห้วยเตือ	125,360.00	45,305.00	24,128.00	35,641.00	230,434.00	99,754.98
หมู่ที่ 7 บ้านภูพานคำ	151,452.83	39,707.55	25,000.00	54,235.85	270,396.23	133,311.63
หมู่ที่ 8 บ้านหนองบัวเหนือ	156,305.19	20,437.04	26,940.74	19,933.33	223,616.30	95,532.28
หมู่ที่ 9 บ้านห้วยเตือเหนือ	178,094.59	66,105.41	8,308.11	17,945.95	270,454.05	88,165.64
หมู่ที่ 10 บ้านห้วยเตือพัฒนา	140,303.03	23,373.74	20,919.19	15,393.94	199,989.90	57,555.23
เฉลี่ยรวมทุกพื้นที่	144,509.77	51,571.37	33,762.18	31,707.99	261,551.31	106,536.71

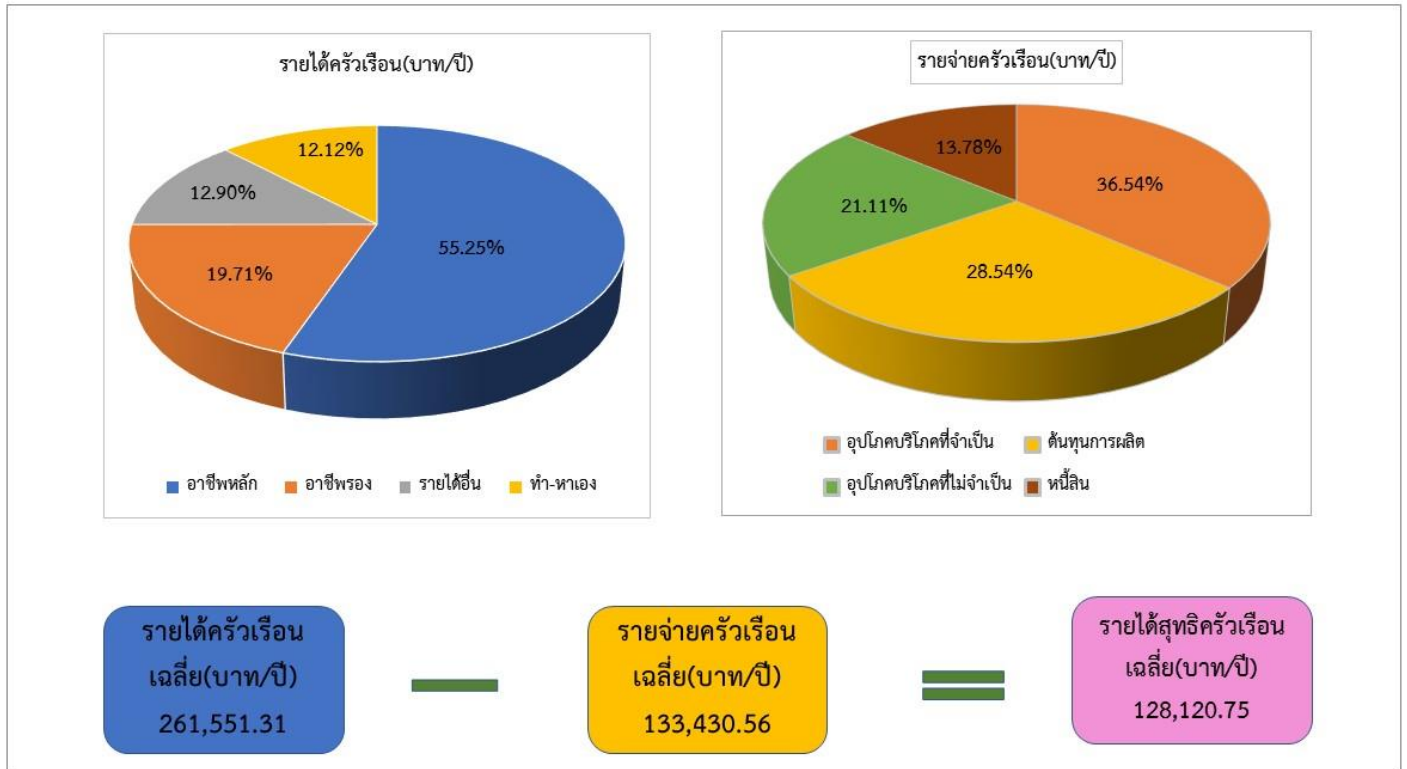
ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2562)

ตารางที่ 2-7 รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

พื้นที่	แหล่งรายจ่ายของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายจ่าย ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคล เฉลี่ย (บาท/ ปี)
	ต้นทุนการผลิต	อุปโภคบริโภค		ชำระหนี้สิน		
		ที่จำเป็น	ที่ไม่จำเป็น			
หมู่ที่ 1 บ้านโนนทัน	44,840.43	31,489.36	32,228.72	5,138.30	113,696.81	52,518.43
หมู่ที่ 2 บ้านโนนทอง	32,028.99	31,705.31	30,014.50	2,512.08	96,260.88	35,773.79
หมู่ที่ 3 บ้านโค้งสวรรค์	43,396.23	30,433.96	34,698.11	6,415.09	114,943.40	49,528.46
หมู่ที่ 4 บ้านถ้ำกลองเพล	46,101.38	35,564.98	30,612.90	9,557.14	121,836.41	55,777.43
หมู่ที่ 5 บ้านอ่างบุรพา	40,091.80	30,909.84	24,114.77	16,680.33	111,796.74	45,464.01
หมู่ที่ 6 บ้านห้วยเตือ	38,435.00	74,000.00	38,260.00	42,250.00	192,945.00	83,525.97
หมู่ที่ 7 บ้านภูพานคำ	40,396.23	68,396.23	17,037.74	61,245.28	187,075.47	92,232.56
หมู่ที่ 8 บ้านหนองบัวเหนือ	26,502.22	70,779.63	19,466.67	18,174.81	134,923.33	57,641.30
หมู่ที่ 9 บ้านห้วยเตือเหนือ	41,385.14	88,201.35	39,283.78	49,606.80	218,477.07	71,221.60
หมู่ที่ 10 บ้านห้วยเตือพัฒนา	25,575.76	72,020.20	18,111.11	11,727.27	127,434.34	36,674.42
เฉลี่ยรวมทุกพื้นที่	38,088.39	48,767.68	28,175.25	18,399.23	133,430.56	54,349.77

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2562)

รูปที่ 2-8 รายได้-รายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

บทที่ 3

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู คือ 1) ทรัพยากรป่าไม้ 2) ทรัพยากรน้ำ และ 3) ทรัพยากรดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

1) เขตป่าไม้ในพื้นที่ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภูแบ่งออกได้เป็น 3 เขตมีเนื้อที่ทั้งหมด 50,319 ไร่คือ

- เขตพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเกษตร จำนวน 42,433 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 84.33 เปอร์เซ็นต์
 - เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จำนวน 68 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.14 เปอร์เซ็นต์
 - นอกเขตพื้นที่ป่าไม้ จำนวน 7,818 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.54 เปอร์เซ็นต์
- ดังรายละเอียดในรูปที่ 3-1

2) ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528)

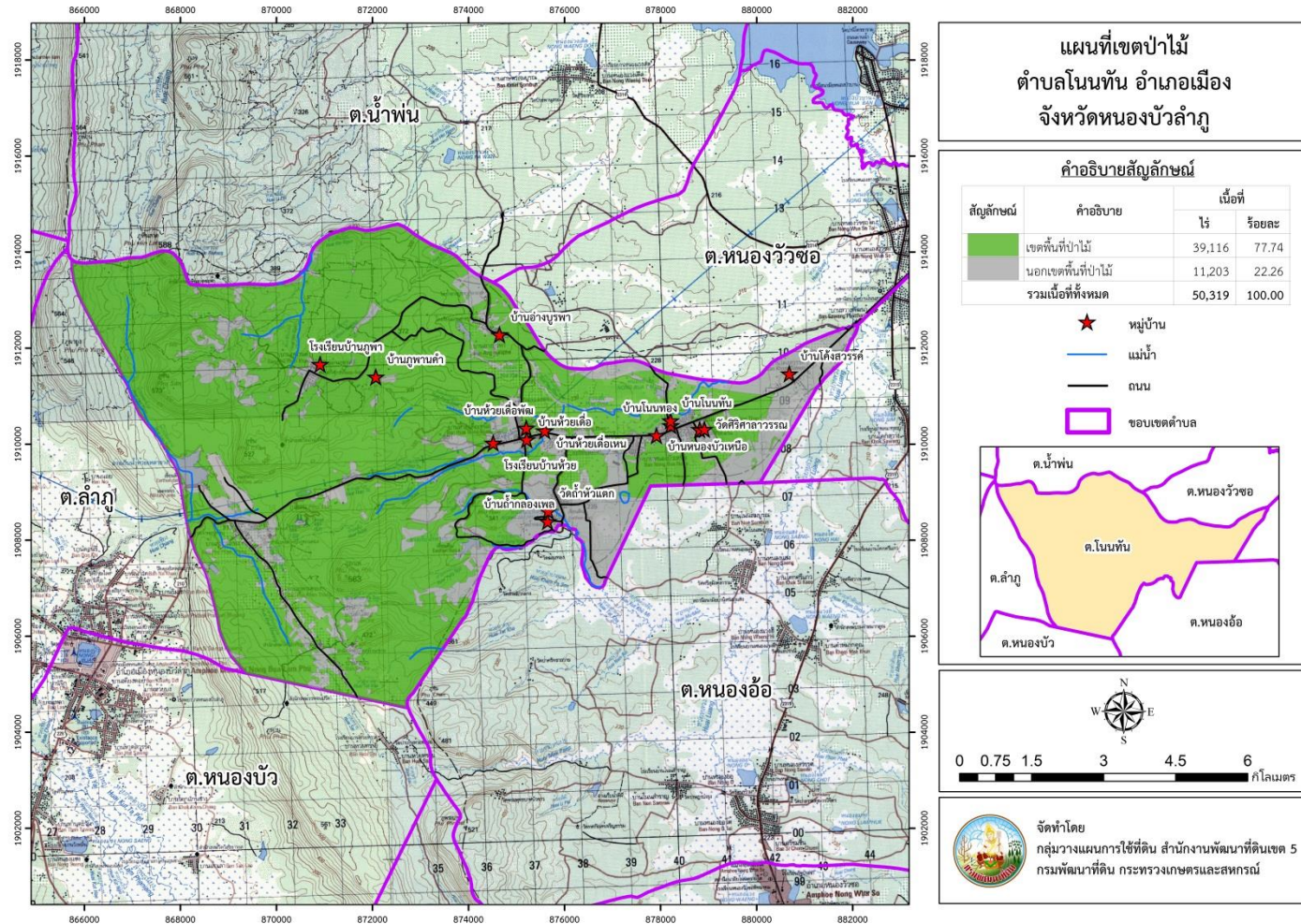
- ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 1 เนื้อที่ 3,792 ไร่
- ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 2 เนื้อที่ 5,012 ไร่
- ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 3 เนื้อที่ 18,104 ไร่
- ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 4 เนื้อที่ 8,848 ไร่
- ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 5 เนื้อที่ 14,563 ไร่

ดังรายละเอียดในรูปที่ 3-2

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้น คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

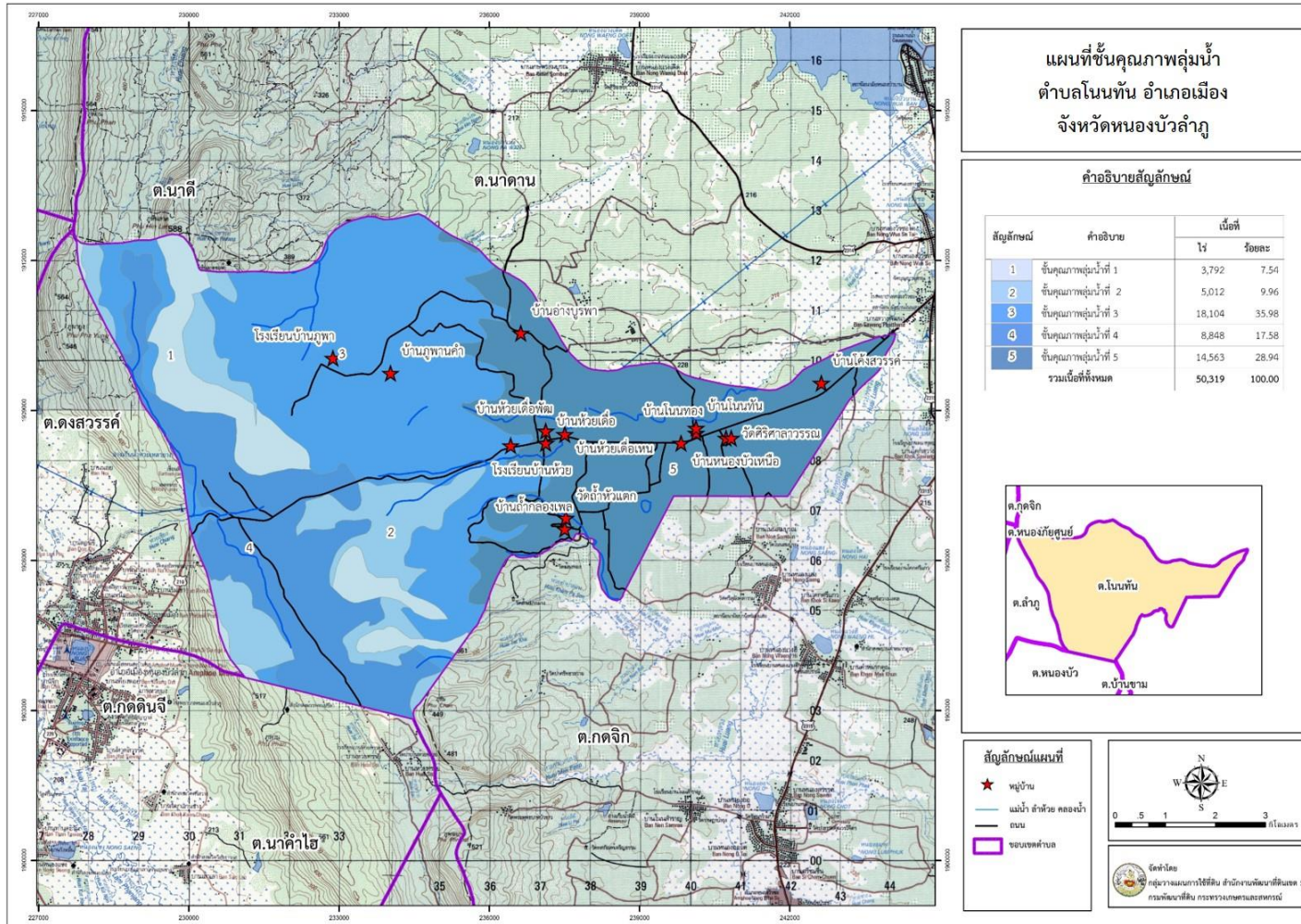
แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-1 การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

3.2 ทรัพยากรน้ำ

1. แหล่งน้ำตามธรรมชาติและที่มีการพัฒนา

- แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรส่วนใหญ่เกษตรกรใช้น้ำฝนตามธรรมชาติทำการเกษตร นอกจากนี้ใช้น้ำจากแหล่งน้ำดังต่อไปนี้

- ลำห้วยขนาดใหญ่	จำนวน	3 แห่ง
- ลำห้วยขนาดเล็ก	จำนวน	5 แห่ง
- หนอง, ฝาย	จำนวน	8 แห่ง
- หนองน้ำสาธารณะ	จำนวน	3 แห่ง

- แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ตำบลโนนทันมีแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น คือ

- บ่อน้ำตื้น	จำนวน	29 แห่ง
- บ่อบาดาลโยก	จำนวน	19 แห่ง
- ประปาหมู่บ้าน	จำนวน	7 แห่ง
- ฝายน้ำล้น	จำนวน	8 แห่ง
- ถังซีเมนต์	จำนวน	53 แห่ง
- ฝายน้ำในหมู่บ้าน	จำนวน	2,001 แห่ง

ตำบลโนนทันยังมีแหล่งน้ำของกรมพัฒนาที่ดิน เป็นสระน้ำประจำไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งก่อสร้างมาแล้วในปี 2561 และปี 2562 จำนวน 17 บ่อ

2. น้ำใต้ดิน

2.1 แหล่งน้ำใต้ดิน จากข้อมูลธรณีสัณฐานของกรมทรัพยากรธรณี (2556) นำมาวิเคราะห์ชั้นน้ำที่พบในตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู รายละเอียดดังนี้

- ชั้นหินอุ้มน้ำหินชุดพระวิหาร ประกอบด้วยหินทรายเนื้อควอร์ตซ์ สีขาว มักแสดงลักษณะชั้นเฉียงระดับและมีชั้นบางๆ ของหินทรายแปงสีเทาดำแทรก ความหนาของหมวดหินนี้แตกต่างกันในแต่ละบริเวณ ตั้งแต่ 56-136 เมตร ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 7,399 ไร่

- ชั้นหินอุ้มน้ำหินชุดภูพาน มีลักษณะค่อนข้างเด่นโดยเฉพาะประกอบด้วยหินทรายเป็นหินกรวดมนชั้นหนา ที่แสดงการวางชั้นเฉียงระดับ มีรายงานพบเศษชิ้นส่วนของกระดูกไดโนเสาร์ จำนวน 2-3 ชิ้น นอกจากนั้นยังพบว่ามีสารประกอบของพวกคาร์บอนเกิดอยู่ในหมวดหินนี้ด้วย ความหนาของหมวดหินนี้ ประมาณ 114 เมตร ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 10,255 ไร่

- ชั้นหินอุ้มน้ำหินชุดโคกกรวด ประกอบด้วยหินทรายแป้ง หินทราย และหินทรายแป้งปนปูน (caliche-siltstone) หินกรวดมน มีซากดึกดำบรรพ์เศษชิ้นส่วนของไดโนเสาร์ชนิดกินพืช เต่า และปลา (Buffetaut et al., 1997) หมวดหินนี้มีความหนาประมาณ 709 เมตร ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 8,964 ไร่
- ชั้นหินอุ้มน้ำหินชุดมหาสารคาม ประกอบด้วยหินทรายแป้ง และหินทราย มีชั้นโพแทช ยิปซัมและเกลือหิน หนาเฉลี่ย 200 เมตร หมวดหินนี้มีความหนาประมาณ 600 เมตร เกิดจากการสะสมตัวของแอ่งซึ่งอาจแยกกันเป็น 2 แอ่งคือ แอ่งสกลนครกับแอ่งโคราช อายุของหินมหาสารคามนี้มีอายุประมาณยุคครีเทเชียสตอนปลาย จากหลักฐานสนามแม่เหล็กบรรพกาล (Maranate and Vella, 1986) และจากไอโซโทป ของแรมมีอายุประมาณ 100 ล้านปี ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 3,810 ไร่
- ชั้นหินอุ้มน้ำหินชุดเสาขัว ประกอบด้วยหินทรายแป้ง หินโคลน และหินกรวดมนปนทราย มีชั้นหินค่อนข้างหนา ซึ่งความหนาของหมวดหินนี้ในบริเวณเสาขัว หนา 512 เมตร มีซากดึกดำบรรพ์หอยกาบเดี่ยว(gastropod) พวก Naticoid, พวกหอยกาบคู่ชื่อ Trigoniodides sp. และ Plicatounio sp. (Meesook et al., 1995) และพวกไดโนเสาร์กินพืช (Buffetaut et al., 1997) จากซากดึกดำบรรพ์ที่พบนี้ คาดว่าหินมีอายุครีเทเชียสตอนต้น (Early Cretaceous) ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 19,891 ไร่ ดังรายละเอียดในรูป 3-3

2.2 คุณภาพน้ำใต้ดินและศักยภาพพัฒนาใต้ดิน

ในการศึกษาคุณภาพน้ำใต้ดินของตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู พิจารณาจากอัตราการให้น้ำ (Yield) และปริมาณของแข็งที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า (Tds) เพื่อหาเนื้อที่ที่ควรส่งเสริมให้มีการจัดการน้ำและการพัฒนาใต้ดินให้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรและการอุปโภคบริโภค ได้ดำเนินการสำรวจและตรวจพบว่าพื้นที่ที่มีอัตราการให้น้ำในช่วง <2 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง มีเนื้อที่มากที่สุดจำนวน 49,964 ไร่หรือร้อยละ 99.29 ของเนื้อที่ตำบล และพบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีปริมาณของแข็งที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า <500 มิลลิกรัมต่อลิตร สามารถนำมาใช้เพื่ออุปโภคได้ ดังรายละเอียดตารางที่ 3-1 และรูปที่ 3-4

ในปัจจุบันตำบลโนนทันมีบ่อบาดาลกระจายอยู่จำนวน 15 บ่อ ดังรายละเอียดในรูป 3-5

ตารางที่ 3-1 อัตราการให้น้ำของชั้นหินอุ้มน้ำ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

อัตราการให้น้ำ (ลบ.ม./ชม.)	ปริมาณของแข็ง ที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
Yield<2	<500	49,964	99.29
Yield 2-10	<500	355	0.71
ผลรวมทั้งหมด		50,319	100.00

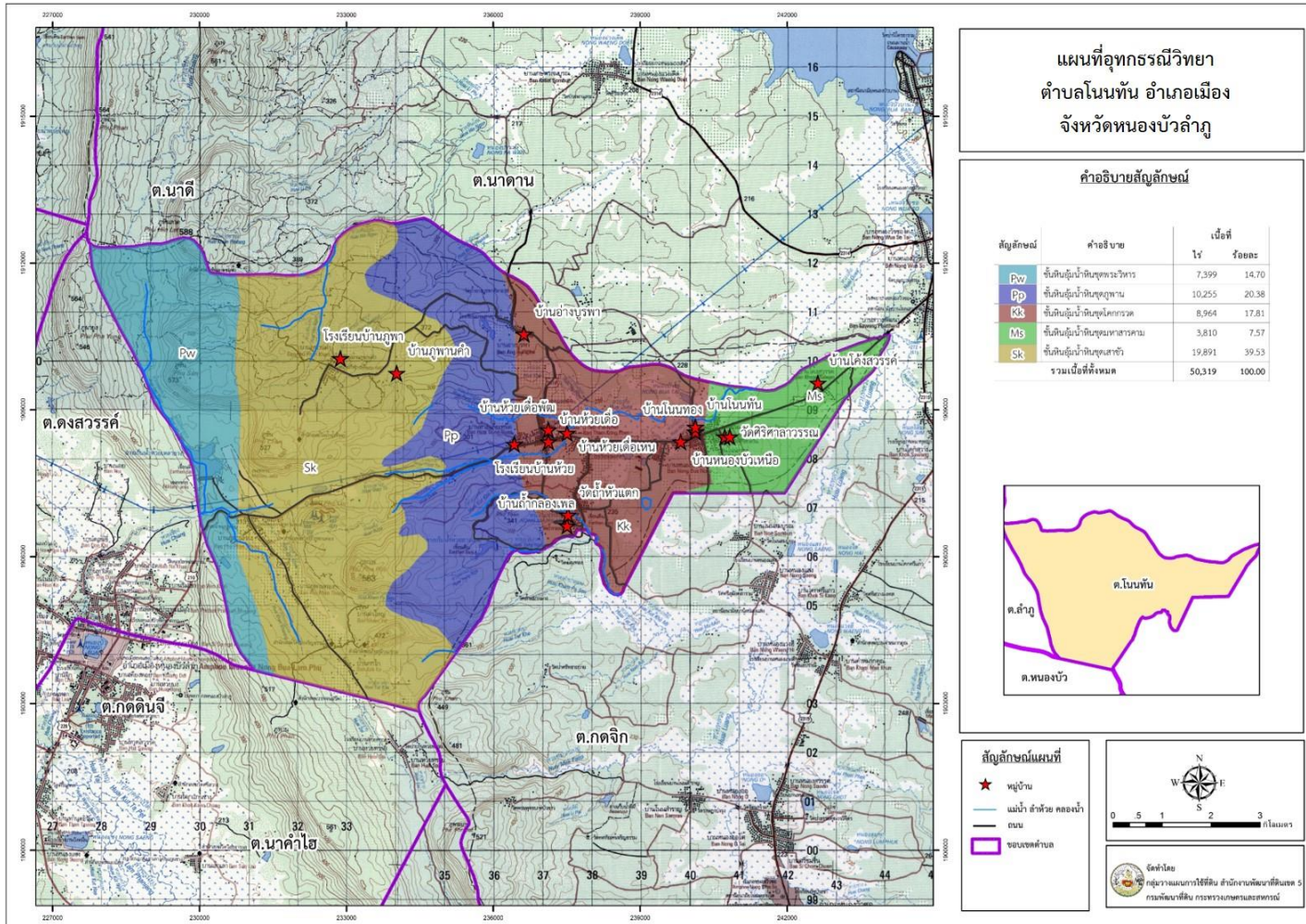
หมายเหตุ : Yield คืออัตราการให้น้ำ มีหน่วยเป็นลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง

Tds (Total dissolved solid) คือปริมาณของแข็งที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า มีหน่วยเป็นมิลลิกรัมต่อลิตร

ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล 2558

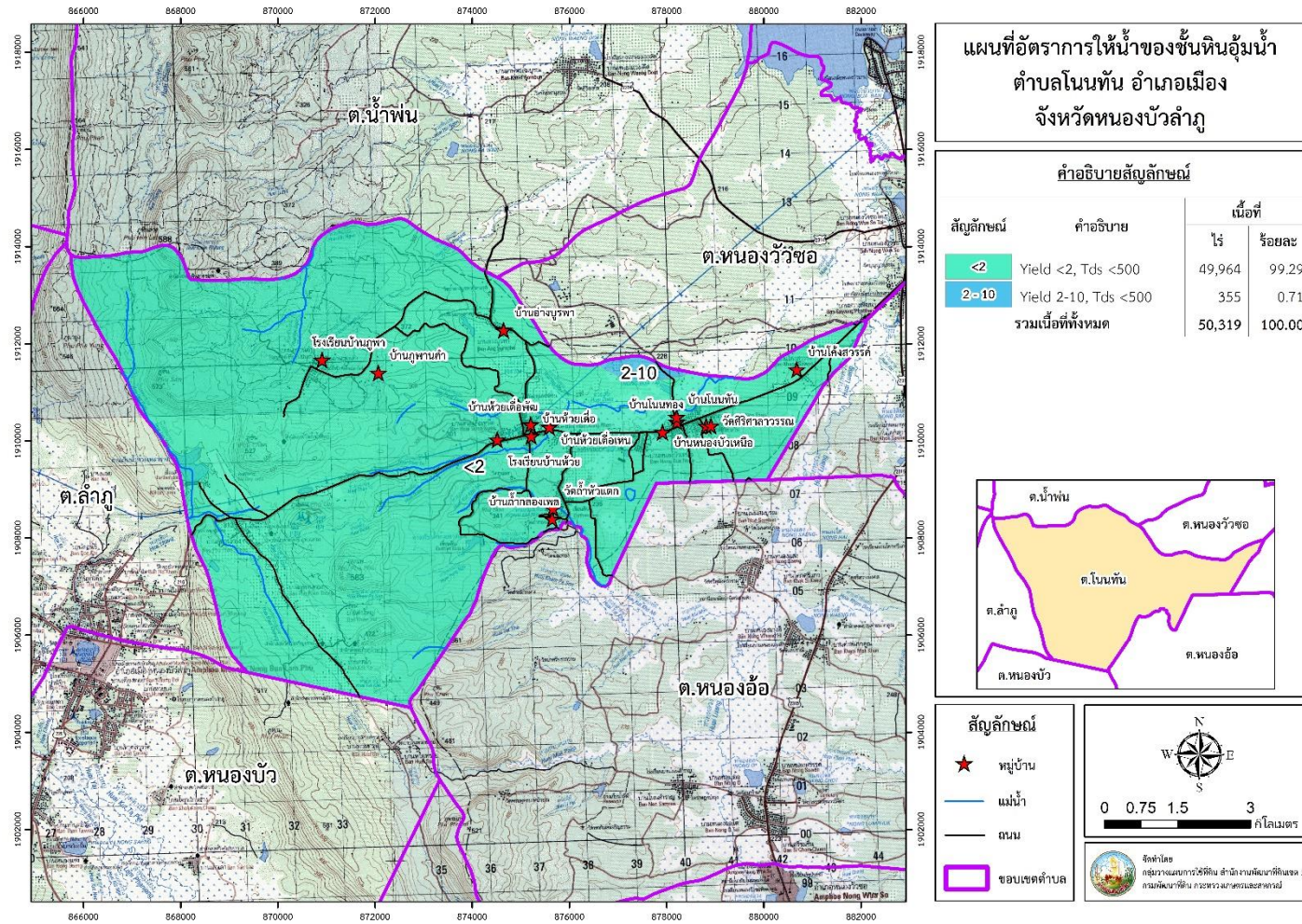
แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-3 อุทกธรณีวิทยาแสดงศักยภาพน้ำบาดาลและชนิดชั้นหินให้น้ำ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-4 แผนที่อัตราการให้น้ำของชั้นดินอุ้มน้ำ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

3.3 ทรัพยากรดิน

3.3.1 สถานภาพทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย

1) ชุดดินละหานทราย (Lah) สภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงดีปานกลาง คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Lah-fl-sla : ดินคล้ายชุดดินละหานทรายที่เป็นดินร่วนละเอียด ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 169 ไร่ หรือร้อยละ 0.34 ของพื้นที่ตำบล

2) ชุดดินธวัชบุรี (Th) สภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Th-sicA : ดินคล้ายชุดดินธวัชบุรี ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,874 ไร่ หรือร้อยละ 3.72 ของพื้นที่ตำบล

3) ชุดดินด่านซ้าย (Ds) สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นเนินเขา มีการระบายน้ำดี คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Ds-slc : ดินคล้ายชุดดินด่านซ้าย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,728 ไร่ หรือร้อยละ 3.43 ของพื้นที่ตำบล

4) ชุดดินเขาสวนกวาง (Ksk) สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ดินเป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำดี คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Ksk-sLB/b : ดินคล้ายชุดดินเขาสวนกวาง ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีการจัดการรูปแบบแปลงนา มีเนื้อที่ 5,084 ไร่ หรือร้อยละ 10.10 ของพื้นที่ตำบล

5) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนชัน มีการระบายน้ำดี คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Ptc-col-sLC : ดินคล้ายชุดดินปักธงชัยที่เป็นดินร่วนหยาบ ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,909 ไร่ หรือร้อยละ 9.76 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Ptc-hb-sLB : ดินคล้ายชุดดินปักธงชัยที่มีมัตต์ด้วยเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 64 ไร่ หรือร้อยละ 0.13 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Ptc-mw-sLB : ดินคล้ายชุดดินปักธงชัยมีการระบายน้ำดีปานกลาง

มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 172 ไร่ หรือร้อยละ 0.34 ของพื้นที่ตำบล

6) ชุดดินภูพาน (Pu) สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเนินเขา มีการระบายน้ำดี คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Pu-fl-sLB : ดินคล้ายชุดดินภูพาน ที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 54 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Pu-fl-,md-sLB : ดินคล้ายชุดดินภูพานที่เป็นดินร่วนละเอียด มีความลึกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,680 ไร่ หรือร้อยละ 7.31 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Pu-md,fl-sLC : ดินคล้ายชุดดินภูพานที่ลึกปานกลาง และเป็นดินร่วนละเอียดมีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 569 ไร่ หรือร้อยละ 1.13 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Pu-mw-sLB : ดินคล้ายชุดดินภูพานที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 383 ไร่ หรือร้อยละ 0.76 ของพื้นที่ตำบล

7) ชุดดินวังน้ำเขียว (Wk) สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงเป็นเนินเขา มีการระบายน้ำดี คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Mk-sLC-RC : ดินคล้ายชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีหินพื้นโล่ มีเนื้อที่ 2,302 ไร่ หรือร้อยละ 4.57 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Mk-sLD-RC : ดินคล้ายชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีหินพื้นโล่ มีเนื้อที่ 1,763 ไร่ หรือร้อยละ 3.50 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Mk-sLE-RC : ดินคล้ายชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 20--5 เปอร์เซ็นต์ มีหินพื้นโล่ มีเนื้อที่ 1,284 ไร่ หรือร้อยละ 2.55 ของพื้นที่ตำบล

8) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC) มีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ สภาพพื้นที่สูงชันถึงสูงชันมากที่สุด มีเนื้อที่ 20,702 ไร่ หรือร้อยละ 41.14 ของพื้นที่ตำบล

9) พื้นที่เบ็ดเตล็ด (Miscellaneous areas) มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 5,582 ไร่ หรือร้อยละ 11.09 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 2 หน่วยแผนที่ดิน คือ

9.1) หน่วยแผนที่ดิน U : พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,419 ไร่ หรือร้อยละ 8.78 ของพื้นที่ตำบล

9.2) หน่วยแผนที่ดิน W : พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 1,163 ไร่ หรือร้อยละ 2.31 ของพื้นที่ตำบล ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-2 ถึง 3-3 และรูปที่ 3-6 ถึง 3-7

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ 3-2 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วย แผนที่ดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
Lah-fl-sIA	ชุดดินละหานทราย เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	169	0.70
Th-sicIA	ดินคล้ายชุดดินธวัชบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	1,874	7.79
Ds-sIC	ชุดดินด่านซ้าย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์	1,728	7.18
Ksk-sIB/b	ชุดดินคล้ายชุดดินเขาสวนกวาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีการจัดการรูปแบบแปลงนา	5,084	21.15
Ptc-col-sIC	ชุดดินคล้ายชุดดินปักธงชัยที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์	4,909	20.42
Ptc-hb-sIB	ชุดดินคล้ายชุดดินปักธงชัยที่อิมตัวด้วยเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	64	0.26
Ptc-mw-sIB	ดินคล้ายชุดดินปักธงชัยมีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	172	0.71
Pu-fl-sIB	ดินคล้ายชุดดินภูพานที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	54	0.22
Pu-fl,md-sIB	ดินคล้ายชุดดินภูพานที่เป็นดินร่วนละเอียดลึกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	3,680	15.31
Pu-md,fl-sIC	ดินคล้ายชุดดินภูพานที่ลึกปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์	569	2.36
Pu-mw-sIB	ดินคล้ายชุดดินภูพานที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	383	1.59
Wk-sIC-RC	ชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีหินพื้นโหล่	2,302	9.57
Wk-sID-RC	ชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีหินพื้นโหล่	1,763	7.33
Wk-sIE-RC	ชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีหินพื้นโหล่	1,284	5.34
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		24,035	100.00

ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2562)

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

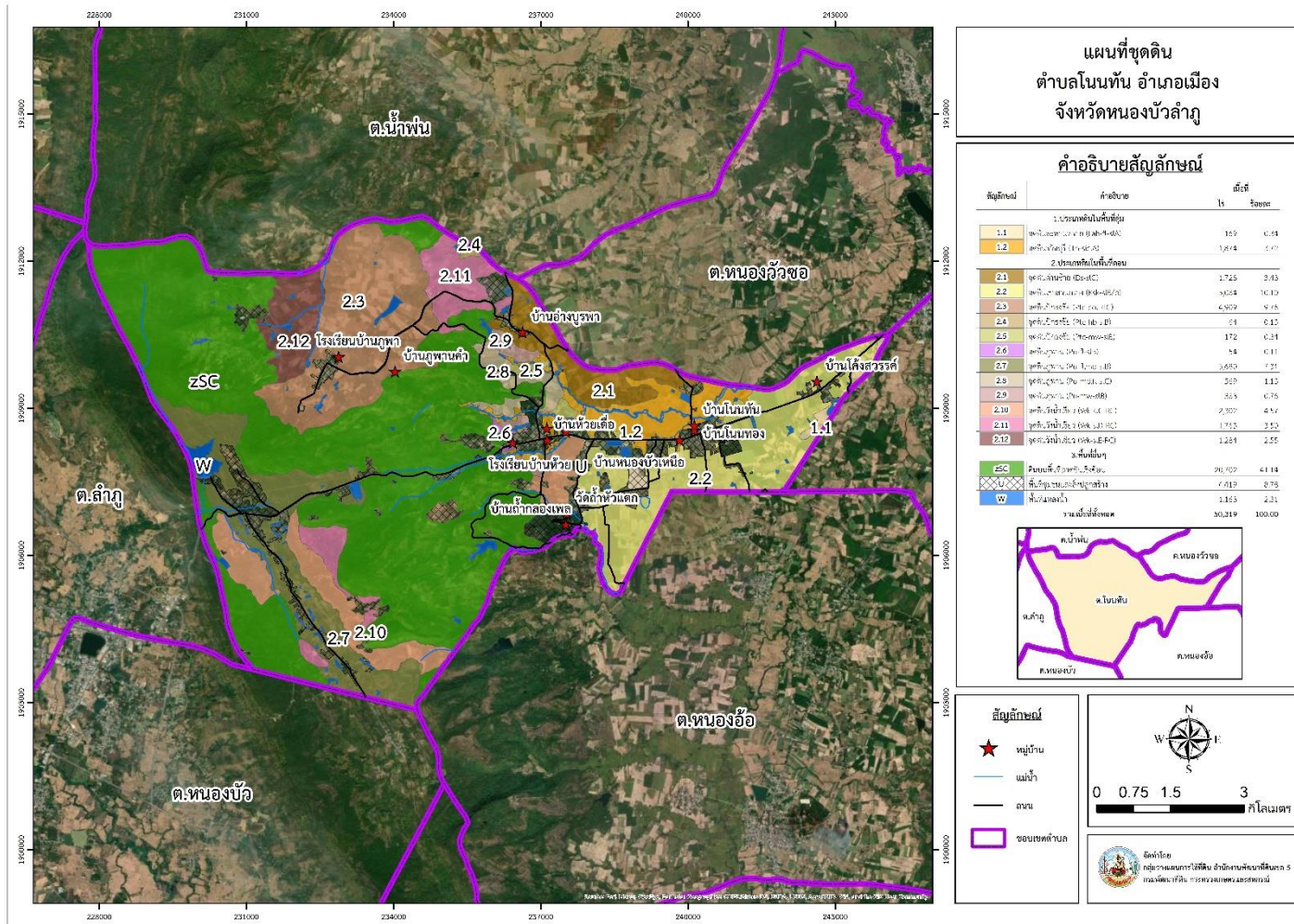
ตารางที่ 3-3 สมบัติดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	การระบายน้ำ	CEC (meq/g)	BS (%)	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัส ที่เป็นประโยชน์ (P ₂ O ₅)	โพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์ (K ₂ O)	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	เนื้อที่	
										ไร่	ร้อยละ
Lah-fl-slA	0-2	ค่อนข้างเลวถึงปานกลาง	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	169	0.34
Th-sicA	0-2	ค่อนข้างเลว	<10	35-75	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	1,874	3.72
Ds-slC	5-12	ดี	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	1,728	3.43
Ksk-slB/b	2-5	ดี	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	5,084	10.10
Ptc-col-slC	5-12	ดี	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	4,909	9.76
Ptc-hb-slB	2-5	ดี	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	64	0.13
Ptc-mw-slB	2-5	ดี	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	172	0.34
Pu-fl-slB	2-5	ดี	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	54	0.11
Pu-fl,md-slB	2-5	ดี	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	3,680	7.31
Pu-md,fl-slC	5-12	ดี	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	569	1.13
Pu-mw-slB	2-5	ดี	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	383	0.76
Wk-slC-RC	5-12	ดี	<10	<35	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	2,302	4.57
Wk-slD-RC	12-20	ดี	<10	<35	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	1,763	3.50
Wk-slE-RC	20-35	ดี	<10	<35	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	1,284	2.55
รวมเนื้อที่ทั้งหมด										50,319	100.00

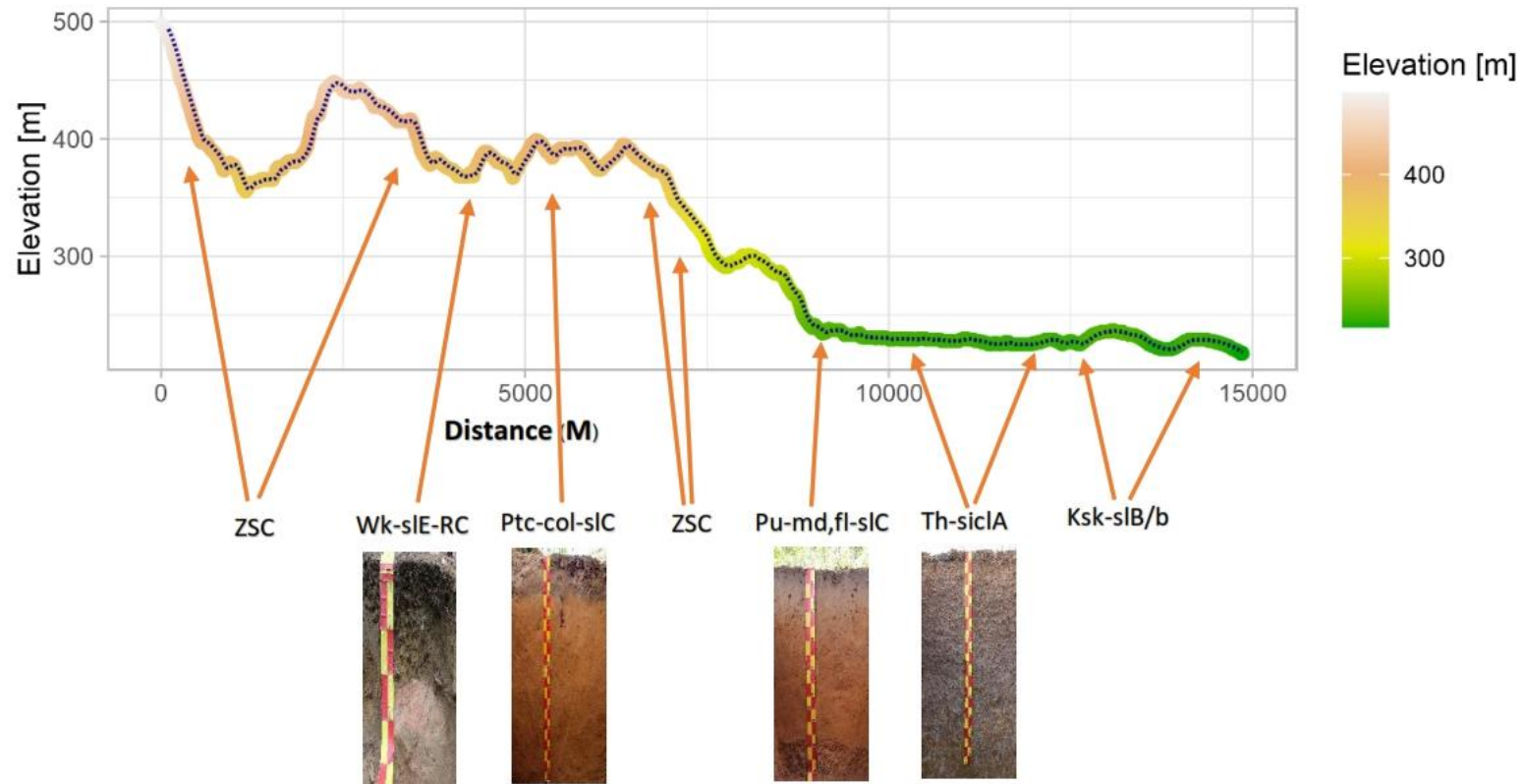
ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2562)

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-6 แผนที่ชุมชนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-7 ภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

3.3.2 การชะล้างพังทลายของดิน

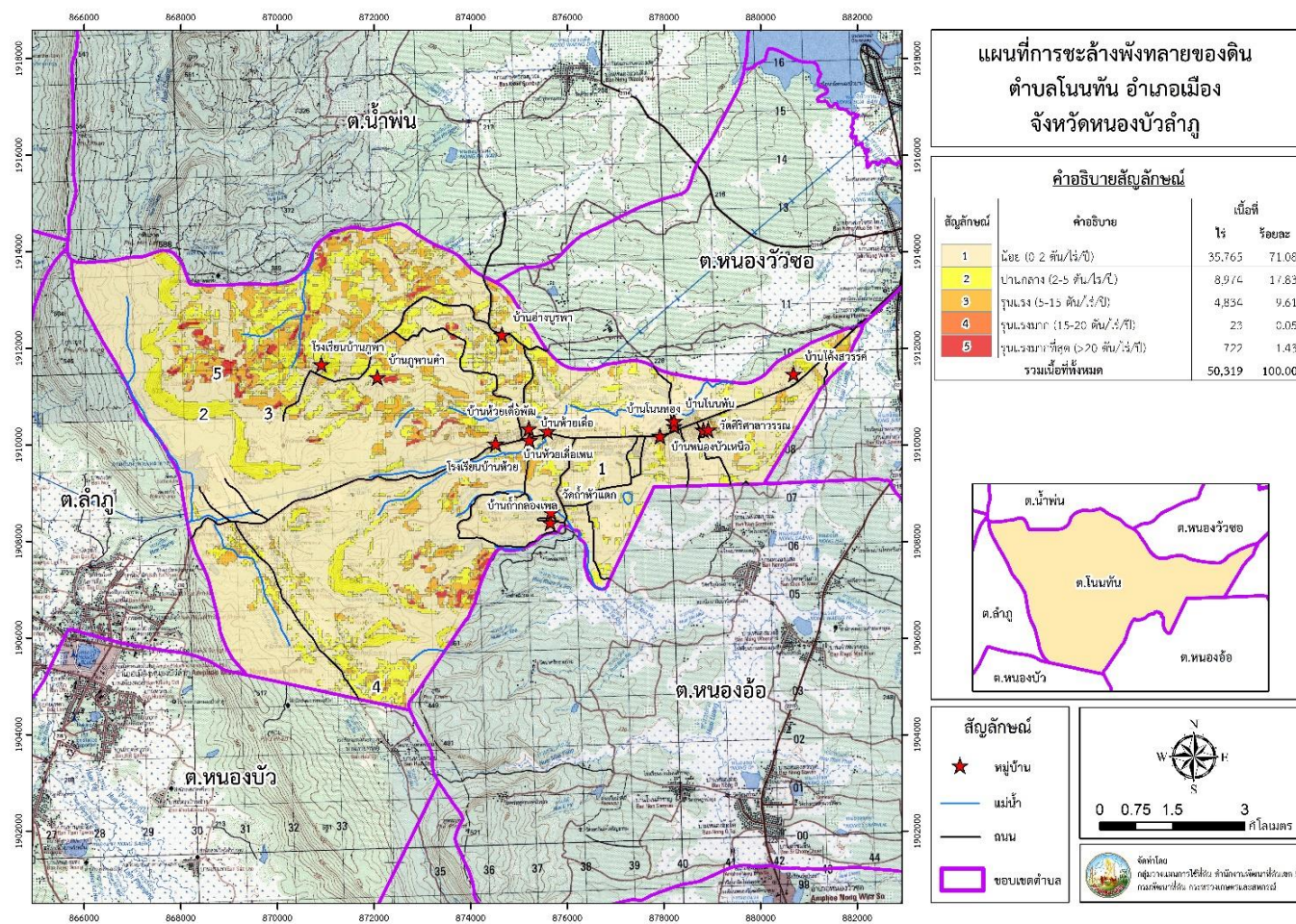
จากการประเมินการชะล้างพังทลายของดินโดยใช้สมการการสูญเสียดินสากล (Universal Soil Loss Equation; USLE) ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู มีการชะล้างพังทลายของดิน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-4 และรูปที่ 3-8

ตารางที่ 3-4 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

การชะล้างพังทลายของดิน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (0-2 ตัน/ไร่/ปี)	35,765	71.08
ปานกลาง (2-5 ตัน/ไร่/ปี)	8,974	17.83
รุนแรง (5-15 ตัน/ไร่/ปี)	4,834	9.61
รุนแรงมาก (15-20 ตัน/ไร่/ปี)	23	0.05
รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	722	1.43
รวม	50,319	100.00

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-8 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1. หลักการ

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

- 1) พื้นที่ (Area)
- 2) หน้าที่ขององค์กร หรือภารกิจ (Function)
- 3) ความร่วมมือ (Participation)

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำโครงการ เช่น

- 1) สภาพปัญหาของชุมชนหรือเกษตรกร
- 2) ความต้องการของชุมชน
- 3) โครงการที่จะแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน
- 4) พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ

ทั้งนี้ ผู้ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการ คือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในกรณีของแผนการใช้ที่ดินตำบลนั้น การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมีสาระสำคัญของชุมชนในภาพรวม และเกษตรกรแต่ละราย เช่น

- 1) ปัญหาทรัพยากรดิน
- 2) ปัญหาการประกอบอาชีพ
- 3) ความต้องการของชุมชนหรือเกษตรกรแต่ละราย
- 4) แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากสาระสำคัญใน 4 ประการ ดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี “กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วนราชการต่างๆ

4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2564 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.2.1 ปัญหาหลักของตำบลโนนทัน คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3) กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน

4.2.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน มีความต้องการ 3 ประการ คือ

- 1) แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 3) ต้องการกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน

1) กรณีการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดินนั้น การชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่มีรายละเอียดดังนี้

น้อย	เนื้อที่ 35,765 ไร่ (71.08%)
ปานกลาง	เนื้อที่ 8,974 (17.83%)
รุนแรง	เนื้อที่ 4,834 ไร่ (9.61%)
รุนแรงมาก	เนื้อที่ 23 ไร่ (0.05%)
รุนแรงมากที่สุด	เนื้อที่ 722 ไร่ (1.43%)

เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินดังกล่าว มีความจำเป็นต้องจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ในส่วนของความอุดมสมบูรณ์ของดินนั้น จากการวิเคราะห์ดินในพื้นที่ตำบลโนนทัน พบว่า ปฏิกิริยาของดินส่วนใหญ่มีสภาพเป็นกรด ควรปรับสภาพให้เป็นกลาง ธาตุอาหารที่สำคัญ คือ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ค่อนข้างต่ำ จำเป็นต้องมีการปรับปรุง

2) กรณีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรที่ได้ดำเนินการในพื้นที่ตำบลโนนทัน คือ บ่อน้ำในไร่นา ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร

อนึ่ง บ่อน้ำในไร่นา มิได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำมาทำนา แต่จะเป็นการเสริมในช่วงที่ขาดแคลนเท่านั้น จากการตรวจสอบบ่อน้ำในไร่นาที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีจำนวน 17 บ่อ (ตารางที่ 4-1 และ รูปที่ 4-1) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะลงในเขตการใช้ที่ดิน ซึ่งจะมีทั้งที่นาข้าวและที่ปลูกพืชไร่ อาจจะเป็นบ่อน้ำในไร่นาเพิ่มเติม หรือขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่

จากการร้องขอของเกษตรกรให้นำน้ำใต้ดินมาใช้ นั้น กรมพัฒนาที่ดินจะประสานกับส่วนราชการที่รับผิดชอบโดยตรง คือ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

การที่พื้นที่การเกษตรขาดความชื้นในดินเร็วกว่าปกติหลังฝนทิ้งช่วงนั้น สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง คือขาดอินทรีย์วัตถุในดินที่จะช่วยอุ้มน้ำไว้เพื่อการเติบโตของพืช

อย่างไรก็ตาม กรณีปัญหาการขาดแคลนนํ้านั้นได้มีข้อเสนอจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการดำเนินการ ดังนี้

2.1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

2.1.1) โครงการขุดลอกห้วยข้าวหมี่

2.1.2) โครงการขุดลอกลำห้วยเตี้ออนบน

2.1.3) โครงการขุดลอกลำห้วยเตี้ออนล่าง

2.2) การก่อสร้างฝาย

2.2.1) โครงการก่อสร้างฝายแม้วอ่างหมากพับ หมู่ 6

การดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำดังกล่าวนี้จะมีรายละเอียดในบทที่ 7 หัวข้อ 7.5

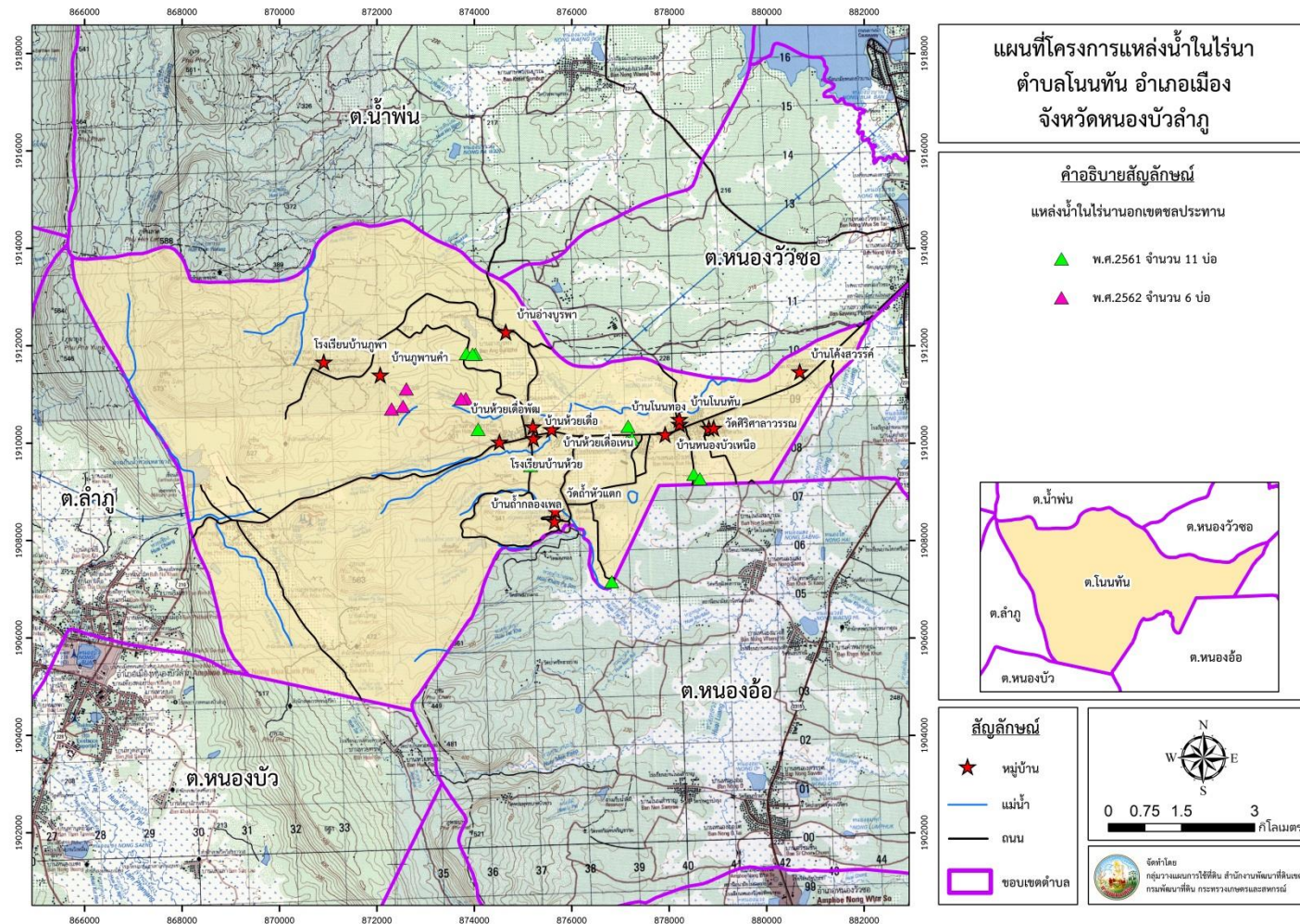

ตารางที่ 4-1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู
จังหวัดหนองบัวลำภู

ปี พ.ศ.	จำนวน (บ่อ)
2548	
2553	
2555	
2556	
2557	
2558	
2559	
2560	
2561	11
2562	6

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 4-1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

3) กรณีความต้องการกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินนั้น ควรจะเป็นภาระหน้าที่ของสำนักงานที่ดินและสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

ผลจากการจัดทำการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 5 ประการ คือ

- 1.1) วัตถุประสงค์กำเนิดดินเป็นหินทราย
- 1.2) ความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติต่ำ
- 1.3) เกิดการชะล้างในพื้นที่
- 1.4) ปริมาณน้ำฝนน้อย ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล
- 1.5) ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) การบริหารจัดการน้ำ
- 2.3) จัดสรรที่ดินทำกิน
- 2.4) การจัดการกลไกทางการตลาด
- 2.5) จัดสรรที่ดินทำกิน

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.3) พื้นที่ป่าไม้ลดลง
- 3.4) ราษฎรเรียกร้องสิทธิ์ในที่ดิน
- 3.5) ราคาปัจจัยการผลิตสูง

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) แหล่งน้ำที่มีอยู่ต้นเหินจากตะกอน
- 4.2) ผลผลิตพืชต่ำ ลงทุนการผลิตสูง
- 4.3) รายได้น้อย
- 4.4) หนี้สินภาคครัวเรือนการเกษตร

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

ปัญหาเรื่องดินและขาดแคลนน้ำ

- 5.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 5.2) การแก้ปัญหาคาระแล้ง
- 5.3) บ่อน้ำในไร่นาฯ/ขุดลอกต่างๆ
- 5.4) สร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร/อุบโภาค/บริโภาค
- 5.5) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชใช้น้ำน้อย
- 5.6) ปลุกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ
- 5.7) จัดที่ดินโดยเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

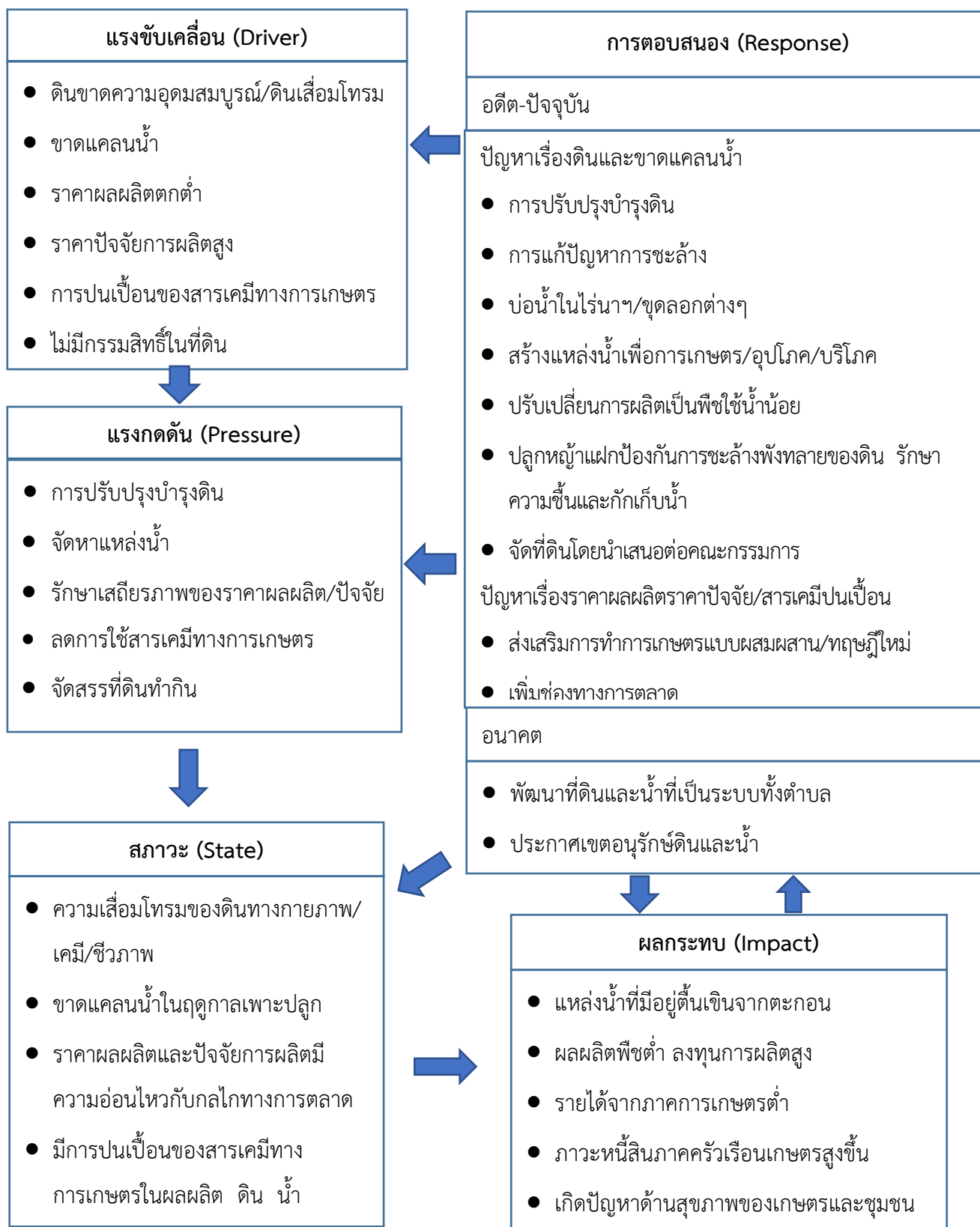
ปัญหาเรื่องราคาผลผลิต/ราคาปัจจัย/สารเคมีปนเปื้อน

- 5.8) ส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสาน/ทฤษฎีใหม่
- 5.9) เพิ่มช่องทางการตลาด
- 5.10) ส่งเสริมการทำเกษตรด้วยสารอินทรีย์ชีวภาพ

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- (2) ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-2

รูปที่ 4-2 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.3.1 เขตทำนาลุ่มและนาดอน

เกษตรกรจะปลูกข้าวนาลุ่มช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมและจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม ส่วนข้าวนาดอนจะปลูกช่วงเดือนมิถุนายนและเก็บเกี่ยวช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมพันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ข้าวเจ้าพันธุ์ กข15 ข้าวเหนียวพันธุ์ กข6 หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเกษตรกรจะมีการปลูกพืชผักทางการเกษตรอื่นๆ

4.3.2 เขตปลูกพืชไร่

เกษตรกรตำบลโนนทันมีการปลูกพืชไร่ เช่น อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ข้าวโพด ซึ่งพืชไร่สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปีแต่ส่วนมากจะนิยมปลูกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกันยายน

4.3.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น

ไม้ยืนต้นที่นิยมปลูก ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัสและปาล์มน้ำมัน

4.3.4 เขตปลูกไม้ผล

ไม้ผลที่นิยมปลูก ได้แก่ ลำไย มะม่วง มะขาม ไม้ผลผสมดังรายละเอียด(รูปที่ 4-3)

เดือน \ ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาลุ่ม						ข้าวดอกมะลิ 105, กข 15, กข 6						
ข้าวนาดอน						ข้าวดอกมะลิ 105, กข 15, กข 6						
พืชผักผสม	พืชผัก											
พืชไร่	อ้อย											
	มันสำปะหลัง											
	ข้าวโพด											
ไม้ยืนต้น	ยางพารา ยูคาลิปตัส ปาล์มน้ำมัน											
ไม้ผล	ลำไย มะม่วง มะขาม ไม้ผลผสม											

รูปที่ 4-3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 ทรัพยากรดิน

จากการสำรวจทรัพยากรดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู โดยกองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน พบว่ามีดิน 7 ชุดดิน และ 5 ดินคล้ายชุดดิน โดยมีการประเมินคุณภาพที่ดิน

ดังรายละเอียดในตารางที่ 5-1

5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน

ประเภทการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย พืชเศรษฐกิจหลัก หรือพืชอัตลักษณ์ (Signature crops) ที่ปลูกอยู่ในปัจจุบันของตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู มี 9 ชนิด ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา มะม่วง มะขาม ลำไย ถั่วเขียวและพืชผักทางการเกษตร

5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน

จากการใช้คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลและระดับจังหวัด (ศันสนีย์ อรัญวาสี และคำรณ ไทรพิภ, 2562) ประเมินคุณภาพที่ดิน ได้จำแนกชั้นความเหมาะสมทางกายภาพและข้อจำกัดของประเภทการใช้ที่ดิน ดังนี้

ข้าว

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) และมีข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ (z) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Th-sic1A

ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่มีข้อจำกัดเรื่องความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (n) มีข้อจำกัดเรื่องเนื้อดิน (s) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากศักยภาพการใช้เครื่องจักร (w) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ds-slC Ksk-slB/b Lah-fl-s1A Ptc-col-slC Ptc-mw-slB Pu-fl,md-slB Pu-mw-slB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ptc-hb-slB Pu-fl-slB Pu-md,fl-slC Wk-slC-RC Wk-slD-RC และ Wk-slE-RC

อ้อยโรงงาน

ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่มีข้อจำกัดเรื่องความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (n) มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่หน่วยแผนที่ดิน Ds-slC Ksk-slB/b Lah-fl-slA Ptc-col-slC Ptc-hb-slB Ptc-mw-slB Pu-fl-slB Pu-fl,md-slB Pu-md,fl-slC Pu-mw-slB Th-slC1A Wk-slC-RC Wk-slD-RC และ Wk-slE-RC

มันสำปะหลัง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดเรื่องความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (n) มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) มีข้อจำกัดด้านเนื้อดิน (s) มีข้อจำกัดของดินเนื่องจากความเสียหายจากการกัดกร่อน (e) และปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (k) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากศักยภาพการใช้เครื่องจักร (w) และมีข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ (z) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ksk-slB/b Ptc-col-slC Ptc-hb-slB Ptc-mw-slB Pu-fl-slB Pu-md,fl-slC Pu-mw-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) และปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (k) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Wk-slC-RC Wk-slD-RC และ Wk-slE-RC

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ds-slC Lah-fl-slA Pu-fl,md-slB Th-slC1A

ข้าวโพด

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) มีข้อจำกัดเรื่องเนื้อดิน (s) และความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ksk-slB/b Lah-fl-

sLA Ptc-col-slc Ptc-hb-sLB Ptc-mw-sLB Pu-fl-sLB Pu-fl,md-sLB Pu-md,fl-sLC Pu-mw-sLB
Wk-sLC-RC Wk-sLD-RC และ Wk-sLE-RC

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ds-sLC และ Th-sicLA

ยางพารา

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) มีข้อจำกัดเรื่องเนื้อดิน (s) มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ มีข้อจำกัดเนื่องจากความเสียหายจากการกัดกร่อน (e) ข้อจำกัดเรื่องความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (n)) และความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ksk-sLB/b Ptc-col-slc Ptc-hb-sLB Ptc-mw-sLB Pu-fl-sLB และ Pu-mw-sLB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) และความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Lah-fl-sLA Pu-fl,md-sLB และ Pu-md,fl-sLC

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ds-sLC Th-sicLA Wk-sLC-RC Wk-sLD-RC และ Wk-sLE-RC

ปาล์มน้ำมัน

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ksk-sLB/b Ptc-col-slc Ptc-hb-sLB Ptc-mw-sLB Pu-fl-sLB Pu-md,fl-sLC และ Pu-mw-sLB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ds-sLC Lah-fl-sLA Pu-fl,md-sLB Th-sicLA Wk-sLC-RC Wk-sLD-RC และ Wk-sLE-RC

มะม่วง

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) ข้อจำกัดเรื่องความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (n) และความเป็น

ประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ksk-slB/b Lah-fl-slA Ptc-col-slC Ptc-hb-slB Ptc-mw-slB Pu-fl-slB Pu-fl,md-slB Pu-md,fl-slC และ Pu-mw-slB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ds-slC Th-sic1A Wk-slC-RC Wk-slD-RC และ Wk-slE-RC

มะขาม

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) มีข้อจำกัดเรื่องเนื้อดิน (s) มีข้อจำกัดเนื่องจากความเสียหายจากการกัดกร่อนด้าน (e) ข้อจำกัดเรื่องความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (n) ข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ (z) และความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ksk-slB/b Ptc-col-slC Ptc-hb-slB Ptc-mw-slB Pu-fl-slB และ Pu-mw-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) และข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ (z) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Lah-fl-slA Pu-fl,md-slB และ Pu-md,fl-slC

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ds-slC Th-sic1A Wk-slC-RC Wk-slD-RC และ Wk-slE-RC

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ 5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ข้าวโพด	ยางพารา	ปาล์มน้ำมัน	มะม่วง	มะขาม
Lah-fl-slA	S3ns	S3n	N	S3os	S3o	N	S3no	S3oz
Th-siclA	S2mz	S3o	N	N	N	N	N	N
Ds-slC	S3nsw	S3o	N	N	N	N	N	N
Ksk-slB/b	S3nos	S3n	S2nosz	S3s	S2mnors	S3m	S3n	S2norsz
Ptc-col-slC	S3nosw	S3n	S2eknoswz	S3s	S2emnors	S3m	S3n	S2enorsz
Ptc-hb-slB	N	S3n	S2ns	S3s	S2mnrs	S3m	S3n	S2nrs
Ptc-mw-slB	S3nos	S3n	S2nosz	S3s	S2mnors	S3m	S3n	S2norsz
Pu-fl-slB	N	S3n	S2nsz	S3s	S2mnrs	S3m	S3n	S2nrsz
Pu-fl,md-slB	S3ns	S3n	N	S3os	S3o	N	S3no	S3o
Pu-md,fl-slC	N	S3n	S2eknrswz	S3s	S3r	S3mr	S3nr	S3r
Pu-mw-slB	S3nos	S3n	S2nosz	S3s	S2mnors	S3m	S3n	S2norsz
Wk-slC-RC	N	S3nr	S3r	S3rs	N	N	N	N
Wk-slD-RC	N	S3nr	S3kr	S3rs	N	N	N	N
Wk-slE-RC	N	S3nr	S3kr	S3rs	N	N	N	N

หมายเหตุ: 1) สมบัติดินจากตารางที่ 3-4

- 2) คำอธิบาย
r = ปริมาณน้ำฝน	s = เนื้อดิน	o = การระบายน้ำ	b = ความอึดตัวด้วยต่าง
c = ความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก	m = ปริมาณอินทรีย์วัตถุ	p = ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	g = ความลาดชัน
k = ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	d = ความลึกของดิน	z = ข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ	
e = ข้อจำกัดของดินเนื่องจากความเสียหายจากการกัดกร่อน	w = ข้อจำกัดของดินเนื่องจากศักยภาพการใช้เครื่องจักร		
x = ข้อจำกัดของดินเนื่องจากการมีเกลือมากเกินไป			

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล

ในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลฉบับนี้ได้ใช้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”¹ เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 6-7) ได้หมายเหตุว่า “ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปใช้และเผยแพร่ได้ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
1	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ²	มาตรา 72 (1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2	ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ³	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3	คำสั่งนโยบายของคณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25 กรกฎาคม 2562	<u>นโยบายหลัก</u> 5. การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย 5.3 พัฒนาภาคเกษตร 5.3.2 ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดภาระทางการเงินการคลังของภาครัฐ 5.3.4 ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร 5.3.5 ดูแลเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกิน แหล่งเงินทุน โครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยการผลิตต่างๆ 10. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน 10.2 ปรับปรุงระบบที่ดินทำกินและลดความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน 10.3 ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ แหล่งน้ำชุมชน และทะเล <u>นโยบายเร่งด่วน</u> 4. การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม
4	แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ⁴	ประเด็นย่อยที่ 2.1 จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติที่ระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศประเด็นย่อยที่ 2.2 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นมิตร

² ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอน 40 ก หน้า 18 ลงวันที่ 6 เมษายน 2560

³ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 82 ก หน้า 8 วันที่ 13 ตุลาคม 2561

กับสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
5	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
6	นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
7	ยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารจัดการน้ำเพื่อการผลิตการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาที่ดินเพื่อการผลิตการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 3 การใช้หลักพอเพียงประยุกต์กับการผลิตการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 4 การยกระดับการแปรรูปข้าวหอมมะลิ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การยกระดับการแปรรูปข้าวเหนียว ยุทธศาสตร์ที่ 6 การขับเคลื่อนขีดความสามารถเพื่อเพิ่มผลิตภาพการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีศักยภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 7 การยกระดับการผลิตอ้อย ยุทธศาสตร์ที่ 8 การยกระดับการผลิตมันสำปะหลัง ยุทธศาสตร์ที่ 9 การแปรรูปยางพารา ยุทธศาสตร์ที่ 10 การผลิตโคเนื้อ ยุทธศาสตร์ที่ 11 การผลิตโคนม และผลิตภัณฑ์นม ยุทธศาสตร์ที่ 12 การส่งเสริมสมรรถนะและเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกร และกลุ่มสถาบันการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 13 การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการแปรรูปและการตลาดเพื่อสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์
8	แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ประเด็นการพัฒนาที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มประสิทธิภาพการ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรเพื่อสนับสนุนเกษตรกร ประมง และปศุสัตว์ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน 2 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิต แปรรูปผลผลิต ทางการเกษตร ส่งเสริมการตลาดและยกระดับภาคการเกษตรสู่

⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 24 ก หน้า 98. 102-103 ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 (เล่มที่ 4)

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

		การเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์
9	แผนพัฒนาจังหวัด หนองบัวลำภู (พ.ศ. 2561- 2564)	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาเกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์ตามวิถี พื้นบ้าน
10	แผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและเพิ่มมูลค่าสินค้าการเกษตร อุตสาหกรรมการค้า การลงทุน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน

6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การวางแผนการใช้ที่ดินเป็นกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ตัดสินใจในการกำหนดรูปแบบหรือกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า โดยมีพื้นฐานจากศักยภาพการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรดินตามธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการใช้ที่ดิน อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนการใช้ที่ดินมิได้สิ้นสุดลงในขั้นตอนการตัดสินใจ ว่าที่ดินจะทำอะไรดีที่สุด แต่จะต้องรวมถึงการจัดทำมาตรการทุกด้านในการใช้ที่ดินเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการใช้ที่ดินนั้น จำเป็นต้องระบุถึงมาตรการ กิจกรรม โครงการ แผนงาน และนโยบายที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้บรรลุถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล เป็นการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบ เป็นการตัดสินใจในการใช้พื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยมีความมุ่งหมายให้การใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นนั้น ตอบสนองความต้องการของชุมชนมากที่สุด การกำหนดเขตการใช้ที่ดินตำบลโนนทันใช้ ยุทธศาสตร์จังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. 2562 เป็นแนวทาง ซึ่งยุทธศาสตร์จังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. 2562 ได้เชื่อมโยง กับนโยบายรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปประเทศ รวมทั้งแผนพัฒนา รายสาขาต่างๆ หรือแผนเฉพาะด้าน เช่น แผนพัฒนาการเกษตร แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

6.4 เขตการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ได้กำหนดออกเป็น 5 เขต ได้แก่ เขตพื้นที่เกษตรกรรม เขตพื้นที่ป่าไม้ เขตพื้นที่อื่นๆ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่แหล่งน้ำ รายละเอียดดังตารางที่ 6-2 และรูปที่ 6-1

ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม	3,256	6.47
1.1 เขตทำนาข้าว	695	1.38
- เขตทำนาดอน	500	0.99
- เขตทำนาลุ่ม	196	0.39
1.2 เขตปลูกพืชไร่	979	1.95
- เขตปลูกข้าวโพด	36	0.07
- เขตปลูกมันสำปะหลัง	185	0.37
- เขตปลูกอ้อยโรงงาน	758	1.51
1.3 เขตปลูกพืชไร่-ไม้เศรษฐกิจยืนต้น	3	0.01
- เขตปลูกมันสำปะหลังหรือยางพารา	3	0.01
1.4 เขตปลูกไม้ผล	45	0.09
- เขตปลูกมะม่วง	0	0.00
- เขตปลูกไม้ผลผสม	45	0.09
1.5 เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น	161	0.32
- ยูคาลิปตัส	161	0.32
1.6 เขตปลูกพืชผัก	17	0.03
- ปลูกพืชผักผสม	17	0.03
1.7 เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	12	0.02
1.8 เขตยางพารา	1,338	2.66
1.9 เขตเลี้ยงสัตว์	5	0.01
2. เขตพื้นที่ป่าไม้	39,116	77.74
3. เขตพื้นที่อื่นๆ	2,365	4.70

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

4.	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,419	8.78
5.	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,163	2.31
	รวม	50,319	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

6.4.1 เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ 3,256 ไร่ หรือร้อยละ 6.47 ของเนื้อที่ตำบล แบ่งออกเป็น 6 เขต ดังนี้

1) เขตนาข้าว

1.1) เขตทำนาพื้นที่ดอน มีเนื้อที่ 500 ไร่ หรือร้อยละ 0.99 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ปลูกข้าวโดยอาศัยน้ำฝน หรือแหล่งน้ำสำรองเป็นหลัก

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- หน้าดินค่อนข้างแน่นทึบ ทำให้ไถพรวนยาก และทำให้ข้าวแตกกอยาก
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับปุ๋ยวิทยาศาสตร์ตามค่าวิเคราะห์ดินในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ควรมีการปรับสภาพพื้นที่ในแปลงนา เพื่อควบคุมระดับการแช่ขังของน้ำในช่วงการเพาะปลูกพืชให้เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ รวมทั้งการปรับปรุงประสิทธิภาพแหล่งน้ำตามธรรมชาติให้มีการกักเก็บน้ำให้ดีขึ้น

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกและปุ๋ยพืชสด

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง

- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีเรื่องการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าว การป้องกันและกำจัดโรคแมลงของข้าว

2) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะบ่อน้ำบาดาล

3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร

1.2) เขตทำนาพื้นที่ลุ่ม มีเนื้อที่ 196 ไร่ หรือร้อยละ 0.39 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ปลูกข้าวโดยอาศัยน้ำฝน หรือแหล่งน้ำสำรองเป็นหลัก

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง
- น้ำท่วมในช่วงที่ฝนตกชุก

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดินและเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับปฎิบัติตามคำวิเคราะห์ดินในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ขุดลอกแหล่งน้ำให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น
- พัฒนาระบบส่งน้ำ และการระบายน้ำออกจากพื้นที่นา ช่วงที่ฝนตกชุก
- การปลูกพืชหลังนาเพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น ถั่วเหลือง ปอเทือง และปลูก

พืชผักปลอดภัย

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และธาตุอาหารในดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมพัฒนาที่ดินในการผลิต และใช้ปุ๋ยอินทรีย์

ปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
- สนับสนุนโครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีเรื่องการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าว การป้องกันและกำจัดโรคแมลงของข้าว

2) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะบ่อน้ำบาดาล

3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อ

การเกษตร

2) เขตปลูกพืชไร่

มีเนื้อที่ 979 ไร่ หรือร้อยละ 1.95 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการใช้พื้นที่เพื่อทำการปลูกพืชไร่ ในสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นเนินเขา มีการระบายน้ำค่อนข้างดี มีลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ส่วนใหญ่ดินค่อนข้างเป็นกรด
- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับปุ๋ยวิทยาศาสตร์ตามค่าวิเคราะห์ดินในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุน/ให้ความรู้เรื่อง

พืชทางเลือกโดยนำระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาปรับใช้ จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์

และปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- สนับสนุนการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนพันธุ์พืชไร่ที่ให้ผลผลิตสูง รวมทั้งเทคโนโลยีในการผลิต

2) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ และคลองส่งน้ำ

3) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกันและกำจัดโรคแมลงและศัตรูพืช

3) เขตปลูกพืชไร่ – ไม้เศรษฐกิจยืนต้น

มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นเนินเขา มีการระบายน้ำค่อนข้างดี มีลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ส่วนใหญ่ดินค่อนข้างเป็นกรด
- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับปุ๋ยวิทยาศาสตร์ตามค่าวิเคราะห์ดินในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุน/ให้ความรู้เรื่อง

พืชทางเลือกโดยนำระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาปรับใช้ จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์

และปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- สนับสนุนการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนพันธุ์พืชไร่ที่ให้ผลผลิตสูง รวมทั้งเทคโนโลยีในการผลิต

2) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ และคลองส่งน้ำ

3) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกันและกำจัดโรคแมลงและศัตรูพืช

4) เขตไม้ผล

มีเนื้อที่ 45 ไร่ หรือร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก ซึ่งจะเป็นการปรับปรุงโครงสร้างของดินให้ดีขึ้นทำให้ดินร่วนซุย เพิ่มการอุ้มน้ำของดินให้ดีขึ้น

- พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา
- สามารถปรับเปลี่ยนเป็นการทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อลดความเสี่ยงของเกษตรกรรายย่อย

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินโดยการใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มปริมาณธาตุอาหาร รวมถึงการลดต้นทุนการผลิต
- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช
- สนับสนุนบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะแล้งเพื่อทำการเกษตรผสมผสาน

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

- 1) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุนเรื่องการจัดการพืชที่ดีในไม้ผล GAP (Good Agricultural Practice)
- 2) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะน้ำบาดาล
- 3) กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกไม้ผลให้ได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพ

5) เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น

มีเนื้อที่ 161 ไร่ หรือร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นเนินเขา มีการระบายน้ำค่อนข้างดี มีลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ส่วนใหญ่ดินค่อนข้างเป็นกรด
- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับปุ๋ยวิทยาศาสตร์ตามค่าวิเคราะห์ดินในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

- ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุน/ให้ความรู้เรื่องพืชทางเลือกโดยนำระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาปรับใช้ จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- สนับสนุนการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนพันธุ์ไม้เศรษฐกิจที่เหมาะสมและให้ผลผลิตสูง รวมทั้งเทคโนโลยีในการผลิต

6) เขตปลูกผัก

มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ซึ่งจะเป็นการปรับปรุงโครงสร้างของดินให้ดีขึ้นทำให้ดินร่วนซุย เพิ่มการอุ้มน้ำของดินให้ดีขึ้น

- พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา
- สามารถปรับเปลี่ยนเป็นการทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อลดความเสี่ยงของ

เกษตรกรรายย่อย

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินโดยการใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มปริมาณธาตุอาหาร รวมถึงการลดต้นทุนการผลิต
- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช
- สนับสนุนบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะแล้งเพื่อทำการเกษตรผสมผสาน

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

- 1) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะน้ำบาดาล
- 2) กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกพืชผักให้ได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพ

7) เขตปลูกปาล์มน้ำมัน

มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล

8) เขตยางพารา

มีเนื้อที่ 1,338 ไร่ หรือร้อยละ 2.66 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

- 1) การยางแห่งประเทศไทย ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ในการปลูกยางพาราคุณภาพดี และให้ผลผลิตสูง

อนึ่งหากเกษตรกรต้องการจะปรับเปลี่ยนยางพาราไปปลูกพืชชนิดอื่น ได้จัดทำทางเลือกไว้ให้ดังภาคผนวก 2

9) **เขตเลี้ยงสัตว์** มีเนื้อที่ 5 ไร่หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล เขตนี้เป็นโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร เช่น โค กระบือ สุกร

การจัดการที่ดินในอนาคต

- จัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้สัตว์มีน้ำกินและปลูกไม้ยืนต้นไว้เป็นร่มเงา จัดทำโครงการส่งเสริมด้านปศุสัตว์โดยกรมปศุสัตว์ให้ข้อเสนอแนะวิธีการเลี้ยงสัตว์ การปลูกและขยายพันธุ์หญ้าพันธุ์ดี การให้อาหารเสริม การผสมพันธุ์และการควบคุมโรค เป็นต้น

- ควบคุมมลภาวะด้านกลิ่น เสียง และน้ำเสียไม่ให้รบกวนและส่งผลกระทบต่อชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียงควบคุมและป้องกันโรคระบาดอย่างใกล้ชิดและเข้มงวด ปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัด

- ควบคุมมลพิษทางน้ำโดยมีนโยบายให้ผู้ก่อมลพิษต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการแก้ไขปัญหาและเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความสกปรกปนเปื้อนน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

6.4.2 เขตพื้นที่ป่าไม้

เป็นพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าไม้ มีเนื้อที่ 39,116 ไร่หรือร้อยละ 77.74 ของพื้นที่ตำบล

6.4.3 เขตพื้นที่อื่นๆ

มีเนื้อที่ 2,365 ไร่ หรือร้อยละ 4.70 ของพื้นที่ตำบล ได้ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้า สลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ และพื้นที่ลุ่ม

6.4.4 เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

พื้นที่ชุมชนที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินนี้ เป็นชุมชนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน หากมีการขยายตัวในอนาคต ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 มีเนื้อที่ 4,419 ไร่ หรือร้อยละ 8.78 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยเขตชุมชน สถานที่ราชการ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสถานที่ที่เกิดจากการกิจกรรมของชุมชน ตลาดชุมชน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ถ่ายทอดความรู้งานการพัฒนาที่ดินสู่ชุมชน

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นที่ขอรับการสนับสนุนได้แก่

1) กรมพัฒนาชุมชน สนับสนุนเรื่องการพัฒนาสินค้าชุมชน

2) กรมการปกครองท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการให้เกษตรกรได้รับการฝึกอบรม

การรวมกลุ่มผลิตสินค้าชุมชน

6.4.5 เขตพื้นที่แหล่งน้ำ

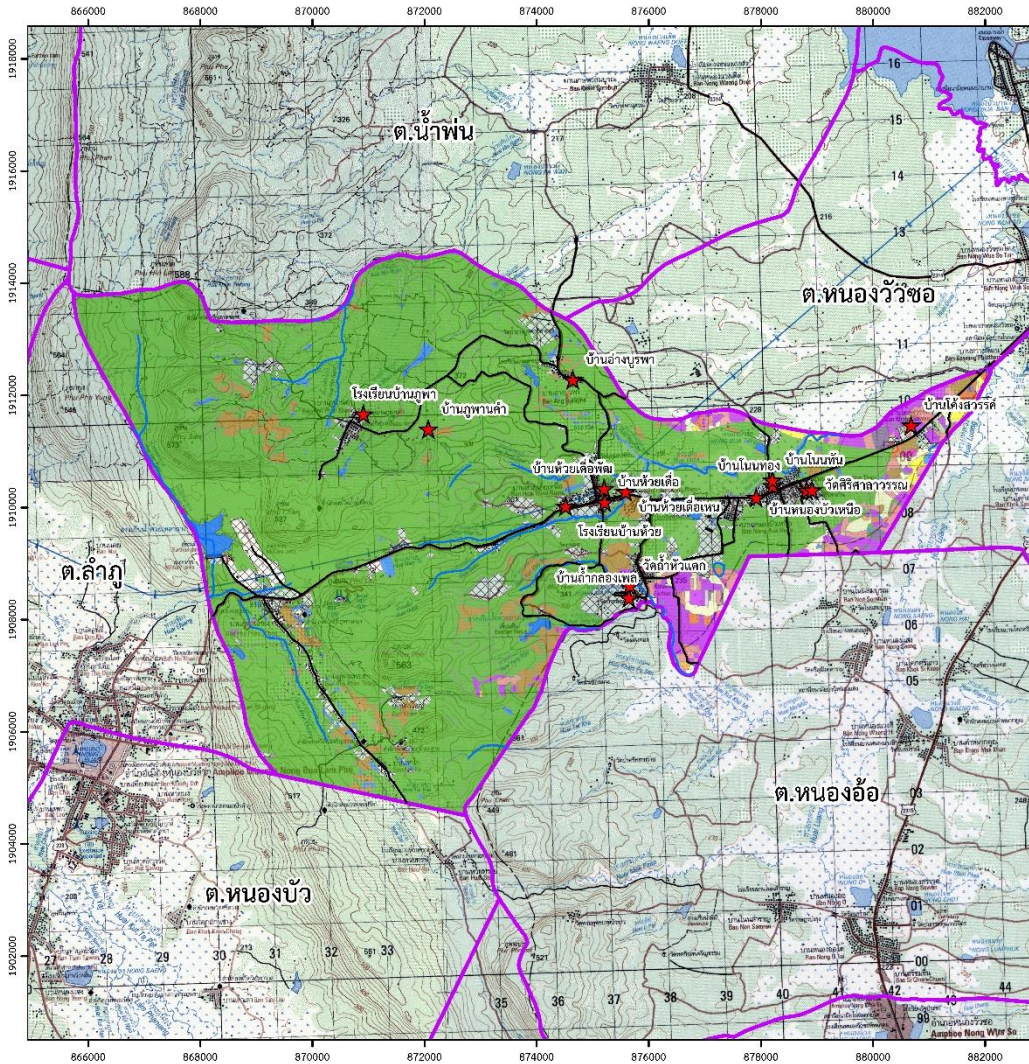
มีเนื้อที่ 1,163 ไร่ หรือร้อยละ 2.31 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ต่างๆ อ่างเก็บน้ำและบ่อน้ำ แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และใช้ในด้านการเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

รูปแบบการพัฒนาและแนวทางการจัดการ ควรดูแลรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นไม่ให้เสื่อมโทรมทั้งด้านคุณภาพของน้ำและการกักเก็บน้ำ ไม่ปล่อยให้ลำน้ำตื้นเขินและถูกบุกรุก หมั่นขุดลอกคูคลอง ไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำ เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูกในช่วงขาดน้ำ

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

แผนที่จัดเขตการใช้ที่ดิน
ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง
จังหวัดหนองบัวลำภู

คำอธิบายสัญลักษณ์

สัญลักษณ์	ลักษณะ	เนื้อที่ ไร่	ร้อยละ	สัญลักษณ์	ลักษณะ	เนื้อที่ ไร่	ร้อยละ
1. เขตผังเมืองรวม		3,256	9.47	1.1 เขตปลูกข้าวไร่		182	0.52
1.1 เขตเมือง		695	1.98	1.2 เขตปลูกข้าว		1,336	3.66
1.2 เขตปลูกผลไม้		79	0.23	1.3 เขตปลูกข้าวโพด		1,438	4.05
1.3 เขตปลูกพืชไร่		978	2.79	1.4 เขตปลูกพืชไร่		5	0.01
1.4 เขตปลูกพืชไร่		16	0.04	1.5 เขตปลูกพืชไร่		1	0.00
1.5 เขตปลูกพืชไร่		19	0.05	1.6 เขตปลูกพืชไร่		8,116	22.79
1.6 เขตปลูกพืชไร่		798	2.25	1.7 เขตปลูกพืชไร่		28,141	77.25
1.7 เขตปลูกพืชไร่		8	0.02	1.8 เขตปลูกพืชไร่		2,366	6.62
1.8 เขตปลูกพืชไร่		7	0.02	1.9 เขตปลูกพืชไร่		2,352	6.52
1.9 เขตปลูกพืชไร่		45	0.12	2.0 เขตปลูกพืชไร่		4,419	12.18
2. เขตชนบท		0	0.00	2.1 เขตปลูกพืชไร่		4,419	12.18
3. เขตปลูกพืชไร่		12	0.03	2.2 เขตปลูกพืชไร่		1,165	3.24
4. เขตปลูกพืชไร่		182	0.52	2.3 เขตปลูกพืชไร่		1,191	3.27
5. เขตปลูกพืชไร่		25	0.07	2.4 เขตปลูกพืชไร่		92,819	256.00
6. เขตปลูกพืชไร่		17	0.05				
7. เขตปลูกพืชไร่		17	0.05				

สัญลักษณ์

- ★ หมู่บ้าน
- แม่น้ำ
- ถนน
- เขตตำบล

ทิศเหนือ

0 0.75 1.5 3 กิโลเมตร

จัดทำโดย
ผู้อำนวยการการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
กรมที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

เดือน \ ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาลุ่ม	ปลูกพืชสด				ข้าวดอกมะลิ 105, กข 15, กข 6							
ข้าวนาดอน	ปลูกพืชสด				ข้าวดอกมะลิ 105, กข 15, กข 6							
พืชผักผสม	พืชผัก											
พืชไร่	อ้อย											
	มันสำปะหลัง											
	ปลูกพืชสด				ข้าวโพด							
ไม้ยืนต้น	ยางพารา ยูคาลิปตัส ปาล์มน้ำมัน											
ไม้ผล	ลำไย มะม่วง มะขาม ไม้ผลผสม											

รูปที่ 6-2 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

6.6 การจัดการความเสี่ยง

จากระบบการปลูกพืช เกษตรกรอาจมีความเสี่ยงการทำการเกษตร เนื่องจากปัญหาน้ำในการทำการเกษตรไม่เพียงพอ แล้ง ฝนทิ้งช่วง ปัญหาต้นทุนการผลิตจากการปรับปรุงดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ ปัญหาราคาผลผลิตที่ตกต่ำ สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่มีข้อเสนอจากชุมชนในพื้นที่ตำบลโนนทัน ดังนี้

กรณี “เกษตรกร” ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร พิจารณาดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ สนับสนุนแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขอความร่วมมือจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาลในการสนับสนุนน้ำบาดาล รวมทั้งการปรับปรุงประสิทธิภาพแหล่งน้ำธรรมชาติให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น

กรณี “เกษตรกร” ทำนาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำต้องใช้ปุ๋ยเคมีจำนวนมาก มีโรคแมลงเข้ามาทำลาย ควรมีการจัดการปลูกพืชหลังนาเป็นพืชตระกูลถั่ว หรือพืชปุ๋ยสดเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน

การปลูกพืชตระกูลถั่วหรือพืชปุ๋ยสดจะได้ประโยชน์ 2 อย่างคือ

1. เป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินทำให้ดินร่วนซุย ดูดซับน้ำได้ดีมากขึ้น ดูดซับปุ๋ยเคมีได้มากขึ้น

2. หากสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์จำหน่ายได้ เช่น ปอเทือง ถั่วพรี ถั่วเขียว จะเป็นรายได้และกรมพัฒนาที่ดินมีงบประมาณรับซื้อ และถึงแม้ว่าจะไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ขายได้ แต่เกษตรกรจะได้ที่ดินทำกินที่มีคุณภาพสูงขึ้นจากอินทรีย์วัตถุที่มาจากพืชตระกูลถั่วและพืชปุ๋ยสดเมื่อมีการไถกลบลงไปดิน

กรณี “เกษตรกร” มีความประสงค์จะปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเชิงเดี่ยวไปเป็นเกษตรผสมผสานหรือพืชทางเลือกอื่น พิจารณาวิเคราะห์ดินตามความเหมาะสม เพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์สำหรับพืช ร่วมกับการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ตามค่าวิเคราะห์ดินในอัตราส่วนที่เหมาะสม เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และลดต้นทุนการผลิต

กรณี “เกษตรกร” ประสบปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองราคาขายสินค้า และซื้อปัจจัยการผลิตราคาต่ำกว่าท้องตลาด

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2564 - 2568

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทันไปเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน เพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.2 ตัวชี้วัด

กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการในตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 4 โครงการ ดังนี้

- 1) การบริหารจัดการน้ำ
- 2) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 3) พื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- 4) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม - ดอน

7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- 1.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
 - 1.1.1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
 - 1.1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
 - 1.1.3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
 - 1.1.4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

- 1.1.5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
 - 1.1.6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
 - 1.1.7) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
 - 1.1.8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
 - 1.2) การบริหารจัดการน้ำ
 - 1.2.1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 1.2.2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
 - 1.2.3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ
 - 1.3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
 - 1.3.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 1.3.2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน
- 2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้**
- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
 - 2.1.1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
 - 2.1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
 - 2.1.3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
 - 2.1.4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
 - 2.1.5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
 - 2.1.6) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
 - 2.1.7) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
 - 2.2) การบริหารจัดการน้ำ
 - 2.2.1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 2.2.2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
 - 2.2.3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ
 - 2.3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
 - 2.3.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 2.3.2) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว
- 3) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้**
- 3.1) การบริหารจัดการน้ำ
 - 3.1.1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (ตารางที่ 7-1)

7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น

7.4.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

1.2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

1.3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว)

1.4) ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

2.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

2.2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

2.3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

2.4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

3) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.4.2 พื้นที่แหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานหนองบัวลำภู)

(ตารางที่ 7-2)

7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2564 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการดังนี้

ปัญหาของตำบลโนนทันในภาพรวมจะสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการคือ (1) ปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน (2) ปัญหาขาดแคลนน้ำ ปัญหารองลงมา คือ ปัญหาสารเคมีตกค้างทางการเกษตร ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของดินนั้นจะรวมถึง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกันเนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้านั้น นอกจากมีผลจากการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจั่นต้นเขินดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมการใช้น้ำเพิ่มขึ้น การเกษตรก็เพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วงจนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอของชุมชนหมู่บ้านทั้ง 10 หมู่บ้านในตำบลโนนทันที่เร่งด่วน คือ “การจัดหาน้ำ” โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการ

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนนํ้าจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กัน โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” ทั้งพื้นที่ตำบล การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การขุดลอกอ่างเก็บน้ำ การขุดบ่อบาดาล

7.6 ระยะเวลาดำเนินการ

7.6.1 ไตรมาสแรกของปีงบประมาณ 2565 (ต.ค.-ธ.ค.2564) กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ

1) สำรวจเพื่อออกแบบระบบพัฒนาที่ดินและน้ำทั้งตำบล โดยเน้นกิจกรรมการอนุรักษ์ดินและน้ำ การขุดลอกแหล่งน้ำที่มีอยู่แต่ต้นเขิน ก่อสร้างแหล่งน้ำเพิ่มเติม การก่อสร้างระบบส่งน้ำและบ่อบาดาล ดังนั้นการดำเนินการสำรวจและออกแบบอาจจะประสานขอข้อมูลจากสถาบันและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถดำเนินการได้เร็วขึ้น

7.6.2 การก่อสร้างในไตรมาสที่ 2-4 ของปีงบประมาณ 2565

1) งานเร่งด่วน

งานเร่งด่วน คือ การแก้ไขปัญหาหน้าอุบโภคและบริโภค แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน และการขาดแคลนนํ้า คือ ประกาศเขตพื้นที่ตำบลโนนทัน เป็นเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามบทบัญญัติ มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา	<ol style="list-style-type: none">1. การปรับปรุงบำรุงดิน<ol style="list-style-type: none">1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์1.6 การรณรงค์ไกลบตอซัง1.7 การจัดหาปุ๋ยไนโตรเจน1.8 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด2. การบริหารจัดการน้ำ<ol style="list-style-type: none">2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน2.3 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน<ol style="list-style-type: none">3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน	

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1.2 เขตปลูกพืชไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ผล 1.4 เขตปลูกไม้ยืนต้น	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.4 การพัฒนาเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ 1.6 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์ 1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 2. การบริหารจัดการน้ำ 2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 2.3 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ 3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	
1.5 เขตปศุสัตว์	1. การบริหารจัดการน้ำ 1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นงบประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม	
1.1 เขตทำนา	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) 2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว) 4. ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
1.2 เขตปลูกพืชไร่	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสม
1.3 เขตปลูกไม้ผล	และต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
1.4 เขตปลูกไม้ยืนต้น	2. การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร) 4. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
1.5 เขตปศุสัตว์	1. ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ	1. สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทาน)

แผนการใช้ที่ดินตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

แผน 4 ปี (พ.ศ. 2565-2568) หน่วยงานสถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ				รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2565	2566	2567	2568		2565	2566	2567	2568		
	1. การบริหารน้ำ												
เขตเกษตรกรรม	1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	5	5	5	5	20	101,500	101,500	101,500	101,500	406,000	พด.
	2. การปรับปรุงบำรุงดิน												
เขตทำนา,เขตปลูกพืชไร่	2.1 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	5	5	5	5	20	148,750	148,750	148,750	148,750	595,000	พด.
เขตทำนา	2.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	500	500	500	500	2,000	7,500	7,500	7,500	7,500	30,000	พด.
เขตทำนา,เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	2.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	5	2	2	3	10	25,000	10,000	10,000	15,000	60,000	พด.
เขตทำนา,เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น,พืชผัก	2.4 ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก	ตัน	50	50	50	50	200	170,000	170,000	170,000	170,000	680,000	พด.
เขตทำนา,เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	2.5 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	100	100	100	100	400	170,000	170,000	170,000	170,000	680,000	พด.
เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น,พืชผัก	2.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	200	200	200	200	800	3,000	3,000	3,000	3,000	12,000	พด.

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ				รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2565	2566	25667	2568		2565	2566	2567	2568		
เขตทำนา	2.7 อนุรักษ์โคกลบตอซัง	แปลง	2	2	2	2	8	40,000	40,000	40,000	40,000	160,000	พด.
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน												
เขตพื้นที่เกษตรกรรม, พื้นที่แหล่งน้ำ	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	800,000	240,000	240,000	240,000	240,000	960,000	พด.
	4. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ												
เขตทำนา	4.1 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน	ไร่	-	1,000	-	-	1,000	-	3,000,000	-	-	3,000,000	พด.
เขตทำนา,เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	4.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	ไร่	-	250	-	-	250	-	425,000	-	-	425,000	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. 2562. รายได้-รายจ่ายต่อครัวเรือน ตำบลโนนทัน ปี 2562. ไฟล์ข้อมูล.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. จำนวนครัวเรือนเกษตรกร ปี 2563. ไฟล์ข้อมูล.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2563. สถิติภูมิอากาศจังหวัดหนองบัวลำภู. (ปี 2558-2563). ไฟล์ข้อมูล.

กรมการปกครอง. 2564. ข้อมูลจำนวนประชากรและบ้าน (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2564).

กระทรวงมหาดไทย. ไฟล์ข้อมูล.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. หมอดินอาสาตำบลโนนทันปี 2564. ไฟล์ข้อมูล.

กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2561. ข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู. ไฟล์ข้อมูล.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. ข้อมูลทรัพยากรดิน. ไฟล์ข้อมูล.

คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. ปทานุกรมปฐพีวิทยา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง. ไฟล์ข้อมูล.

ศันสนีย์ อรัญวาสน์ และคำรณ ไทรฟัก. 2562. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดิน ระดับตำบลและระดับจังหวัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . 2559. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560-2564). ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560. ร่าง นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579). ไฟล์ข้อมูล.

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1. แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (เลย อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย บึงกาฬ).แหล่งที่มา <http://www.osmnortheast-n1.moi.go.th>. 20 สิงหาคม 2564.

สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ (2564). (พลวัตการทำเกษตรไทยและนัยต่อผลตอบแทนและความเสี่ยงของครัวเรือนเกษตรกร), สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2564) จาก <https://www.pier.or.th/?abridged>.

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน. 2564. **แผนพัฒนาท้องถิ่นห้าปี (พ.ศ. 2561-2565)**. องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู. ไฟล์ข้อมูล.

ADB. 2012. **The State of Pacific Towns and Cities: Urbanization in ADB's Pacific Developing Member Countries**. Mandaluyong City, Philippines.

FAO. 1974. **A Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report**. (AGL/INS), Rome.

_____. 1993. **Guidelines for Land Use Planning**. Rome.

NRC. 1975. **Land Use Planning**. The National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, Washington, D.C.

Vink, A.P.A. 1975. **Land Use in Advancing Agriculture**. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

ภาคผนวก

ทางเลือกในการปลูกพืชทดแทน

เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ประสบปัญหาด้านการผลิตสินค้าเกษตรมาอย่างต่อเนื่อง จึงได้เสนอแนะให้ปฏิรูปการภาคการเกษตรเพื่อลดปัญหาด้านผลผลิตและปัญหาด้านการตลาด โดยเสนอทางเลือกในการปลูกพืชทดแทน 2 ทางเลือก คือ

1. ลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยวและปรับเปลี่ยนเป็นการเกษตรผสมผสาน
2. ปรับเปลี่ยนการปลูกพืช ภายใต้โครงการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม(N) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยวและปรับเปลี่ยนเป็นการเกษตรผสมผสาน

เกษตรกร เป็นกิจกรรมการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมง แต่การเลือกทำเพียงกิจกรรมเดียวจะมีความเสี่ยงค่อนข้างสูงที่จะไม่ได้รับผลผลิตเมื่อต้องประสบกับภัยสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ แต่ถ้าเลือกทำ “เกษตรผสมผสาน” เป็นงานเกษตรที่ทำตั้งแต่ 2 กิจกรรม ขึ้นไป เพื่อลดความเสี่ยง โดยได้ส่งเสริมให้เกษตรกรปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ให้วางแผนการปลูกและผลิต ปฏิบัติดูแลบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ ใช้ปัจจัยผสมผสานเพื่อลดต้นทุนการผลิต ให้ผลิตในระบบเกษตรดีที่เหมาะสม หรือ GAP (Good Agricultural Practice) ที่ได้ผลผลิตดี มีคุณภาพ หรือเป็นสินค้าโอท็อป (OTOP) ที่ตลาดต้องการ ทำให้เกษตรกรยกระดับรายได้ เพื่อการดำรงชีพที่มั่นคง

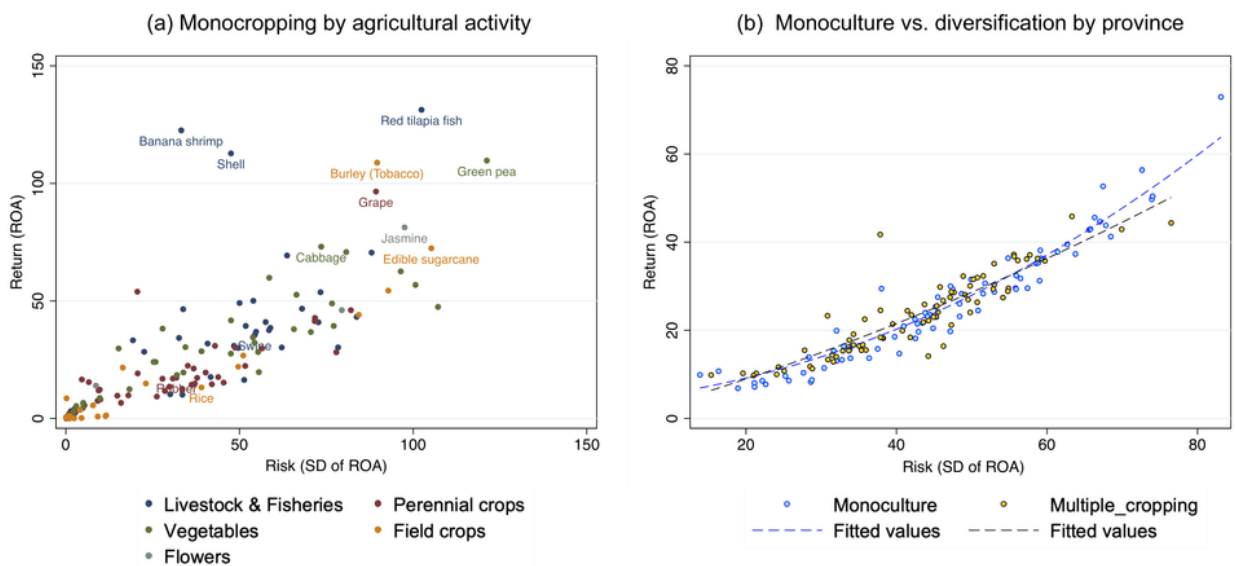
ผลตอบแทนและความเสี่ยงของการทำเกษตรในลักษณะต่าง ๆ

งานวิจัยในต่างประเทศหลายงานได้ศึกษาลักษณะการกระจายความเสี่ยง (Diversification) ของเกษตรกร และพบว่าในบางบริบทการทำเกษตรแบบหลากหลายเพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงต้องแลกมาซึ่งการลดลงของผลตอบแทน ซึ่งก็เป็นผลมาจากการลดลงของความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) และการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) แต่ในบางบริบท การบริหารจัดการความเสี่ยงโดยการทำเกษตรหลากหลายในบางรูปแบบกลับเป็นวิธีการทำเกษตรที่สามารถให้ผลตอบแทนต่อความเสี่ยงที่สูงกว่าได้เช่นกันงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น Babatunde and Qaim (2009) พบว่าครัวเรือนที่ทำเกษตรผสมผสานจะมีรายได้ที่มากกว่าครัวเรือนที่ทำเกษตรเชิงเดี่ยว

โดยวัดผลตอบแทนของแต่ละรูปแบบการทำเกษตรจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน (Return on Asset หรือ ROA) ซึ่งคำนวณจากค่าเฉลี่ยของรายได้สุทธิจากการทำเกษตรหารด้วยมูลค่าทรัพย์สินในการทำเกษตร เช่น ที่ดิน ฝูงชน คอกสัตว์ บ่อน้ำ และเครื่องจักรกล เป็นต้น และวัดความเสี่ยงจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลตอบแทนของการทำเกษตรรูปแบบนั้น ๆ โดยใช้ข้อมูล 10 ปีของครัวเรือนตัวอย่างจากข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตรในช่วงปี 2549 -2560 ซึ่งเก็บโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

โดยสำหรับครัวเรือนที่มีรายได้การทำเกษตรสุทธิเป็นบวก แน่ใจว่าจะมีผลตอบแทนเป็นบวก เช่นเดียวกันกับครัวเรือนที่ขาดทุนการทำเกษตรสุทธิจะมีผลตอบแทนเป็นลบ โดยขนาดของผลตอบแทนจะสะท้อนความสามารถในการทำเกษตรให้ได้กำไร รวมถึงประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ของครัวเรือน และรูปที่ 7 ฉายภาพผลตอบแทนและความเสี่ยงของกลุ่มครัวเรือนที่ทำเกษตรเชิงเดี่ยวในรายกิจกรรม (7a) และเปรียบเทียบผลตอบแทนและความเสี่ยงของการทำเกษตรเชิงเดี่ยวกับการทำเกษตรผสมผสานใน (7b)

รูปที่ 7 ผลตอบแทนและความเสี่ยงของการทำเกษตรเชิงเดี่ยว และเปรียบเทียบการทำเกษตรเชิงเดี่ยวกับแบบหลากหลาย

Note: Calculated from agricultural household survey (2549/50-2559/60) collected by the Office of Agricultural Economics

ที่มา: Attavanich, Chantararat, Chenphuengpawm and Sa-ngimnet (2019)

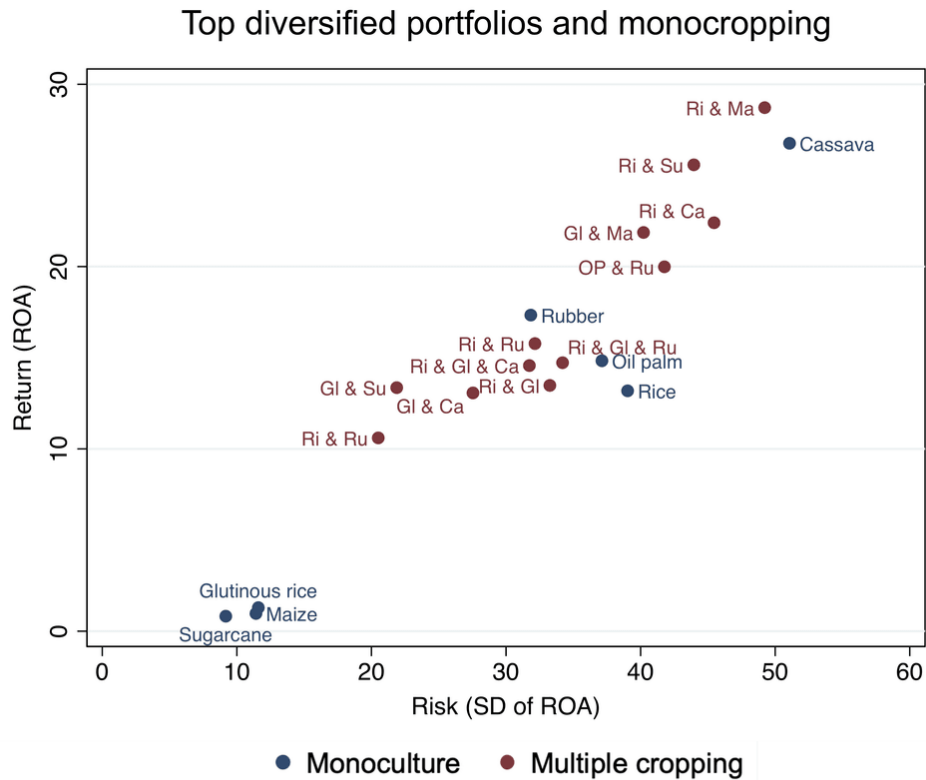
ในภาพรวมผลตอบแทนของกิจกรรมเกษตรไทยมีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงในทิศทางเดียวกัน จากรูปที่ 7a กลุ่มตัวอย่างกิจกรรมเกษตร 132 ชนิด แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูง มักจะให้ผลตอบแทนที่สูง เช่น ถั่วลิ้นเต่าและปลาทาบทิม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงเป็นลำดับที่ 1 และ 4 มีผลตอบแทนที่สูงเป็นลำดับที่ 4 และ 1 ตามลำดับ ในทางกลับกัน 5 ใน 10 กิจกรรมที่มีความเสี่ยงเป็นลำดับสุดท้าย จะให้ผลตอบแทนอยู่ใน 10 ลำดับสุดท้ายเช่นกัน

การเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจหลักมีความเสี่ยงสูงแต่กลับให้ผลตอบแทนต่ำ โดยเฉพาะพืชไร่หมาชนเช่น อ้อย ข้าวโพด และข้าวเหนียว (กลุ่มจุดสีเหลือง) ซึ่งให้ผลตอบแทนเฉลี่ยระหว่างปี 2549-2560 เพียงแค่ร้อยละ 0.8, 1.0 และ 1.3 ตามลำดับ ยิ่งกว่านั้น หากเปรียบเทียบผลตอบแทนต่อหน่วยความเสี่ยงเดียวกันพบว่าพืชหลักจะให้ผลตอบแทนต่อความเสี่ยง (Risk-adjusted return) ต่ำมาก โดยทั้งข้าวเจ้า

และข้าวเหนียว ซึ่งได้รวมผลจากการแทรกแซงราคาจากโครงการรัฐแล้ว รวมถึงข้าวโพดและอ้อย ล้วนอยู่ในเดโชล์แรก ปาล์มน้ำมันและมันสำปะหลังอยู่ในเดโชล์ที่ 2 และ 3 ตามลำดับ ขณะที่ยางพาราแม้ว่าจะให้ผลตอบแทนที่ปรับด้วยความเสี่ยงที่สูงที่สุดในกลุ่มพืชเศรษฐกิจหลัก โดยอยู่เดโชล์ที่ 4 (เปอร์เซ็นต์ที่ 31) แต่ผลตอบแทนที่ปรับด้วยความเสี่ยงของกิจกรรมกลุ่มประมงและไม่ดองไม้ประดับยังคงสูงกว่ายางพารา 2.3 และ 1.9 เท่า ตามลำดับสะท้อนให้เห็นว่าครัวเรือนไทยส่วนใหญ่ที่ยังคงทำเกษตรที่ให้ผลตอบแทนต่ำแต่มีความเสี่ยงสูง อาจยังไม่ได้เลือกรูปแบบการทำเกษตรที่เหมาะสมนัก

การทำเกษตรแบบหลากหลายสามารถเพิ่มผลตอบแทนที่ปรับด้วยความเสี่ยงได้ ซึ่งหากพิจารณาจากผลลัพธ์ระดับจังหวัด รูปที่ 7b แสดงให้เห็นว่า ณ ระดับความเสี่ยงไม่มาก การทำเกษตรผสมผสานจะให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าการทำเกษตรเชิงเดี่ยว และเมื่อพิจารณาผลลัพธ์ในแต่ละรูปแบบการทำเกษตรผสมผสานและเชิงเดี่ยว จากรูปที่ 8 เราก็จะพบว่าเกษตรผสมผสานหลายรูปแบบให้ผลตอบแทนสูงกว่าในระดับความเสี่ยงเดียวกับเกษตรเชิงเดี่ยว แสดงว่าครัวเรือนที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวโดยเฉพาะอ้อย ข้าวโพด ข้าวเหนียว ข้าวเจ้าและปาล์มน้ำมัน หากทำการเกษตรหลากหลายขึ้น โดยแบ่งเนื้อที่ไปเพาะปลูกพืชหลักอื่น ๆ หรือเพาะปลูกสลับกัน อาจจะได้รับผลตอบแทนที่ปรับด้วยความเสี่ยงสูงขึ้นกว่าการทำเกษตรเชิงเดี่ยว ส่วนการทำเกษตรเชิงเดี่ยวที่ให้ผลตอบแทนที่ปรับด้วยความเสี่ยงที่สูงอยู่แล้วในกลุ่มพืชหลัก เช่น ยางพารา แม้ว่าการทำเกษตรให้หลากหลายขึ้นจะให้ผลตอบแทนที่ปรับด้วยความเสี่ยงใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม ใดๆก็ดี สามารถเป็นทางเลือกให้กับครัวเรือนปรับเปลี่ยนระดับความเสี่ยงทั้งเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามที่ต้องการได้

รูปที่ 8 ผลตอบแทนและความเสี่ยงของการทำเกษตรแบบหลากหลาย

Note: RI = Rice, GI = Glutinous rice, Ru = Rubber, Ca = Cassava, Ma = Maize, Su = Sugarcane, OP = Oil palm. Calculated from agricultural household survey (2549/50-2559/60) collected by the Office of Agricultural Economics

ที่มา: Attavanich, Chantararat, Chenphuengpaw and Sa-ngimnet (2019)

กรณีชาวนาผู้ปลูกข้าวแสดงให้เห็นในประเด็นนี้ คือ เมื่อพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่ปลูกข้าวพบว่าการทำเกษตรแบบหลากหลายจะให้ผลตอบแทนต่อความเสี่ยงสูงกว่าการปลูกข้าวอย่างเดียวในเกือบทุกพื้นที่

ที่มา: <https://www.pier.or.th/?abridged=%E0%B8%9E%E0%B8%A5%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2-%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%99>

2. ปรับเปลี่ยนการปลูกพืช ภายใต้โครงการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

ภาคการเกษตรไทย ยังมีการผลิตไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศ และการเชื่อมโยงในระดับโลก มีความไม่สมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานของสินค้าบางชนิด ส่งผลถึงราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรได้รับ ส่วนด้านกายภาพ เกษตรกรยังมีการผลิตตามความเคยชิน สินค้าเกษตรหลายชนิดจึงถูกผลิตอยู่ในพื้นที่เหมาะสมน้อย หรือไม่เหมาะสม ทำให้มีต้นทุนในการผลิตสูงในขณะที่ได้ผลตอบแทนต่ำ

ที่มา : http://www.ddd.go.th/www/lek_web/web.jsp?id=18467

การปรับเปลี่ยนการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่มีผลตอบแทนมากกว่าเพื่อปรับโครงสร้างการผลิตใหม่ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีการวางแผนการใช้ที่ดินและการผลิตในระยะยาว โดยใช้แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agriculture Map for Adaptive Management): Agri-Map ซึ่งเป็นการนำข้อมูลแผนที่การใช้ที่ดิน ระดับความเหมาะสมของการปลูกพืชแหล่งน้ำ แหล่งรับซื้อสินค้า และข้อมูลอื่นๆ รวม 37 ชั้นข้อมูล มีเป้าหมายเพื่อบริหารจัดการพื้นที่ปลูกพืชในเขตไม่เหมาะสม ลดความเสี่ยงต่อความเสียหาย ใช้ทุนการจัดการสูง ให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าที่ให้ผลตอบแทนมากกว่า สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีความสมดุลของอุปสงค์-อุปทาน เพื่อนำไปสู่การใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน จากการใช้ที่ดินตามสมรรถนะของดิน และศักยภาพของพื้นที่

ที่มา : <https://www.kasetkaoklai.com/home/2017/09/zoning-by-agri-map/>

